

Національний технічний університет
"Дніпровська політехніка"

**Навчально-науковий Інститут економіки
Фінансово-економічний факультет**

Кафедра економічного аналізу і фінансів

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

до кваліфікаційної роботи
ступеню бакалавр

студентки Смагіної Дар'ї Олександрівни

(ПІБ)

академічної групи 072-17ск-1

(шифр)

спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

(код і назва напрямку підготовки)

освітньо-професійна програма «Фінанси, банківська справа та страхування»

(код і назва програми)

на тему: «Планування показників фінансово-господарської діяльності підприємства (на прикладі СТОВ «Гончарово»)»

Керівники	Прізвище, ініціали	Оцінка за шкалою		Підпис
		рейтинговою	інституційною	
Кваліфікаційної роботи	доц. Цуркан І.М.			
Рецензент	Зубко Н.В.			
Нормоконтролер	доц. Доценко О.Ю.			

Дніпро

2020

**Національний технічний університет
"Дніпровська політехніка"**

ЗАТВЕРДЖЕНО:

завідувач кафедри

економічного аналізу і фінансів

(повна назва)

О.В.Срмошкіна

(підпис)

(прізвище, ініціали)

« _____ » _____ 2020 року

**ЗАВДАННЯ
на кваліфікаційну роботу
ступеню бакалавр**

студентці Смагіній Дар'ї Олександрівні академічної групи **072-17ск-1**
(прізвище, ініціали) (шифр)

спеціальності **072 «Фінанси, банківська справа та страхування»**
(код і назва спеціальності)

На тему: «Планування показників фінансово-господарської діяльності підприємства (на прикладі СТОВ «Гончарово»)»

затверджену наказом ректора НТУ "Дніпровська політехніка" від __.__.20 р. №__-л

Розділ	Зміст	Термін виконання
ВСТУП	Актуальність теми, мета і завдання, об'єкт і предмет роботи, методи, наукова та практична цінність, апробація результатів, публікації, структура роботи	04.05.2020- 07.05.2020
Розділ 1	Теоретичні засади фінансового планування на підприємстві	08.05.2020- 17.05.2020
Розділ 2	Аналіз показників фінансово-господарської діяльності СТОВ «ГОНЧАРОВО»	18.05.2020- 26.05.2020
Розділ 3	Планування фінансових показників діяльності СТОВ «ГОНЧАРОВО»	27.05.2020- 02.06.2020
ВИСНОВКИ		03.06.2020- 04.06.2020
Демонстраційний матеріал	Підготовка демонстраційного матеріалу до захисту	05.06.2020- 07.06.2020

Завдання видано

(підпис керівника)

Цуркан І.М
(прізвище, ініціали)

Дата видачі завдання 21.04.2020 р.

Дата подання до екзаменаційної комісії 08.06.2020 р.

Завдання прийнято до виконання

(підпис студента)

Смагіна Д.О.
(прізвище, ініціали)

РЕФЕРАТ

Смагіна Д.О. Планування показників фінансово-господарської діяльності підприємства (на прикладі СТОВ «Гончарово»).

Кваліфікаційна робота бакалавра за спеціальністю 072 – «Фінанси, банківська справа та страхування». - Національний технічний університет "Дніпровська політехніка". - м. Дніпро, 2020.

Об'єктом дослідження в дипломній роботі є процес планування показників діяльності підприємства, які мають вплив на ефективність функціонування підприємства в сучасних умовах господарювання.

Предметом дослідження є теоретико-методичні та практичні аспекти планування показників діяльності підприємств.

Метою дипломної роботи є визначення та обґрунтування найкращого методу планування показників фінансово-господарської діяльності підприємства.

У вступі обґрунтована актуальність обраної теми, поставлено мету та задачі дипломної роботи. У першому розділі досліджено методичні підходи до аналізу фінансово-господарської діяльності підприємства, методів планування показників діяльності підприємств.

У другому розділі виконано аналіз показників фінансово-господарської діяльності підприємства СТОВ «Гончарово».

У третьому розділі дипломної роботи визначено найкращий метод планування показників діяльності для досліджуємого підприємства.

Рекомендації щодо найкращого з розглянутих варіантів планування можуть бути застосовані у подальшій діяльності СТОВ «Гончаровог».

ФІНАНСОВО–ГОСПОДАРСЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ, КЛАСИФІКАЦІЯ, БАЛАНС, ФІНАНСОВІ ПОКАЗНИКИ, ПЛАНУВАННЯ, МЕТОД НАЇМЕНШИХ КВАДРАТІВ, МЕТОД БРАУНА

ABSTRACT

Smagina D.O. Planning the indicators of financial and economic activity of an enterprise (in terms of the agricultural enterprise "Goncharovo" Ltd).

Qualification work of the bachelor in speciality 072 – “Finance, Banking and Insurance”. – National Technical University "Dniprovska Polytechnic", Dnipro, 2020.

The object of study in the thesis work is the process of indicators planning of the company which have an impact on the efficiency of the operation of the enterprise in modern economic conditions.

The subject of the study is theoretical, methodological and practical aspects of planning of indicators of the enterprise.

The purpose of the thesis is to define and find the best method of planning the indicators of financial and economic activity of the enterprise.

In the introduction, the relevance of the chosen topic is described, the goal and objectives of the thesis are set. In the first section, the methodological approaches to assessing the financial condition of the company, methods of planning of indicators of enterprises are examined.

In the second section the analysis of indicators of financial and economic activity of the company "Goncharovo" Ltd is described.

In the third section of the thesis, the best method of planning of indicators for the enterprise under test is determined.

Recommendations on the best of the considered layouts can be applied in the future activity of "Goncharovo" Ltd.

FINANCIAL AND ECONOMIC ACTIVITY, CLASSIFICATION, BALANCE SHEET, FINANCIAL INDICATORS, PLANNING, THE LEAST SQUARES METHOD, BROWN'S METHOD

ЗМІСТ

	Стр
ВСТУП.....	7
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФІНАНСОВОГО ПЛАНУВАННЯ НА ПІДПРИЄМСТВІ.....	10
1.1. Особливості фінансової діяльності в процесі здійснення сільськогосподарськими підприємствами підприємницької діяльності, її основні завдання.....	10
1.2. Методичні підходи до аналізу фінансових результатів підприємства	21
1.3. Обґрунтування вибору методів фінансового планування для сільськогосподарських підприємств	32
Висновки до розділу 1.....	40
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ПОКАЗНИКІВ ФІНАНСОВО-ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТОВ «ГОНЧАРОВО».....	42
2.1. Коротка характеристика СТОВ «Гончарово».....	42
2.2. Аналіз структури та динаміки балансу СТОВ «Гончарово».....	43
2.2.1. Аналіз змін в змісті та структурі активів балансу.....	43
2.2.2 Аналіз структури пасивів балансу.....	50
2.3. Аналіз з використанням фінансових коефіцієнтів СТОВ «Гончарово».....	53
2.3.1. Оцінка фінансової стійкості підприємства.....	53
2.3.2. Оцінка ліквідності підприємства.....	57
2.4. Аналіз ефективності роботи СТОВ «Гончарово».....	63
Висновки до розділу 2.....	66
РОЗДІЛ 3. ПЛАНУВАННЯ ФІНАНСОВИХ ПОКАЗНИКІВ ДІЯЛЬНОСТІ СТОВ «ГОНЧАРОВО».....	68
3.1. Планування показників діяльності СТОВ «Гончарово» методом	

найменших квадратів.....	68
3.2. Планування показників діяльності СТОВ «Гончарово» адаптивним методом Брауна.....	75
3.3. Вибір найкращого методу планування фінансових показників підприємства СТОВ «Гончарово».....	83
3.4. Основні шляхи покращення діяльності СТОВ «Гончарово».....	86
3.5. Управління дебіторською заборгованістю підприємства.....	90
Висновки до розділу 3.....	94
ВИСНОВКИ.....	96
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	98
ДОДАТКИ	106

ВСТУП

Актуальність теми. Фінансове планування є визначною складовою процесу управління діяльністю та розвитком вітчизняних суб'єктів господарювання. У процесі його здійснення окреслюють головні цілі та завдання існуючого бізнесу або передбачують чіткі орієнтири для новостворених фірм, розробляється план для їх здобування в сучасних ринкових умовах господарювання значення фінансового планування часто недооцінюють. Досвід багатьох суб'єктів господарювання розвинених країн показує, що за сучасного ринку та жорсткої конкуренції на ньому, фінансове планування є однією з найважливіших умов їхньої успішної діяльності. Це зумовлює необхідність проведення наукового дослідження проблематики фінансового планування в діяльності суб'єктів господарювання України.

Водночас, особливого значення набуває підвищення ефективності фінансового планування підприємств в умовах інтеграції України у світове господарство та європейський економічний простір зокрема.

Теоретичні та практичні аспекти аналізу і прогнозування фінансового стану та фінансових показників підприємства глибоко досліджені у працях вітчизняних вчених: Білик М.Д., Бланка І.О., Буряка Л.Д., Василика О.Д., Даниленко А.І., Загородніого А.Г., Зятковського І.В., Костирко Л.А., Нестор О.Ю., Сенчагова В.К., Огородник С.Я., Опаріна В.М, Павлюк К.В., Поддєрьогіна А.М., Романенко О.Р., Федосова В.М. та інші.

Мета і завдання дослідження. Метою кваліфікаційної роботи є визначення та обґрунтування найкращого методу планування показників фінансово-господарської діяльності підприємства.

Для досягнення мети кваліфікаційної роботи поставлені та вирішені такі задачі:

- досліджено послідовність етапів та основних показників економічного аналізу фінансових результатів діяльності підприємства;
- розкрито методи фінансового планування фінансово-господарської діяльності сільськогосподарського підприємства;
- здійснено аналіз фінансових результатів та ефективності діяльності підприємства;
- визначено найкращий метод планування показників діяльності підприємства;
- розраховано прогностні показники валового прибутку;

Об'єктом дослідження в дипломній роботі є процес планування показників діяльності підприємства, які мають вплив на ефективність функціонування підприємства в сучасних умовах господарювання.

Предметом дослідження є теоретико-методичні та практичні аспекти планування показників діяльності підприємств.

Методи дослідження. Для розв'язання завдань, поставлених у дослідженні, використовувалися такі загальнонаукові та специфічні методи наукового пізнання: діалектичного пізнання (при дослідженні особливостей фінансового планування підприємств), фінансового аналізу (в процесі аналізу фінансової звітності СТОВ «Гончарово»), теоретичного узагальнення і системного аналізу (при систематизації методичних підходів до аналізу фінансових результатів підприємств), метод прогностної екстраполяції та найменших квадратів (для прогнозування фінансових показників діяльності підприємства), графічний і табличний (під час наочного подання результатів проведеного дослідження та встановлення зв'язку між ними).

Інформаційна база. Теоретичну і методичну основу дослідження склали загальні положення економічної теорії, наукові праці вітчизняних та зарубіжних вчених щодо аналізу та планування фінансово-господарської діяльності

підприємства підприємств, чинні законодавчі та нормативні акти України та звітні дані досліджуємого підприємства.

Обробка інформації, побудова графіків, діаграм здійснювалась за допомогою ПЕОМ з використанням апарату математичних і статистичних функцій прикладного пакету MS Excel.

Прикладна цінність. Пропозиції кваліфікаційної роботи щодо планування показників діяльності СТОВ «Гончарово» розглянуті керівництвом підприємства і прийняті до реалізації.

Апробація результатів дослідження. Основні положення бакалаврської дипломної роботи, її теоретичні та практичні висновки і рекомендації доповідались і обговорювались на студентській науково-практичній Інтернет-конференції «Розвиток фінансової системи країни в умовах глобалізації» (Дніпро, 15-17 квітня 2020 року).

Особистий внесок. Теоретичні положення, висновки та рекомендації, які виносяться на захист одержано автором самостійно на підставі критичного аналізу літературних джерел, даних фінансової звітності підприємства.

Структура та обсяг кваліфікаційної роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел і одного додатку. Загальний обсяг бакалаврської роботи становить 105 сторінок комп'ютерного тексту; робота включає 29 таблиць, 7 рисунків, 3 додатки. Список використаних джерел містить 80 найменування.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФІНАНСОВОГО ПЛАНУВАННЯ НА ПІДПРИЄМСТВІ

1.1. Особливості фінансової діяльності в процесі здійснення сільськогосподарськими підприємствами підприємницької діяльності, її основні завдання

В організаційній та управлінській роботі сільськогосподарських підприємств фінансова діяльність посідає особливе місце. Фінансовою діяльністю сільськогосподарських підприємств є виконання фінансової частини їхніх виробничо-господарських бізнес-планів. Від неї багато в чому залежить своєчасність і повнота фінансового забезпечення виробничо-господарської діяльності та розвитку аграрного підприємства, виконання фінансових зобов'язань перед державою й іншими суб'єктами господарювання [1].

Формування фінансової діяльності сільськогосподарських підприємств та агробізнесу викладені в працях відомих вітчизняних та закордонних учених таких, як О.М. Бандурка, М.Т. Білуха, М.Д. Білик, М.Н. Крейніна, А.Б. Крутик, А.М. Литовських, С.Ф. Покропивний, А.М. Поддєрьогін, Г.В. Савицька, Ю.С. Цалко та ін.

Аграрна реформа в Україні створила передумови фінансово-правового механізму регулювання діяльності сільськогосподарських підприємств. Законодавче закріплення існування різних форм сільськогосподарських підприємств є важливою ланкою розвитку ринкового механізму регулювання фінансової діяльності сільськогосподарських підприємств.

Принципи на яких ґрунтуються фінансово-кредитні відносини в сільськогосподарській галузі наступні: держава не повина здійснювати пряме втручання в фінансову діяльність сільськогосподарських підприємств; наявність партнерства сільськогосподарських підприємств з фінансово-кредитними

установами; вибір сільськогосподарськими підприємства напрямів їх діяльності з урахуванням їх фінансових можливостей. Ці принципи прописано в законодавстві України.

Виробничо-господарська і фінансова діяльність сільськогосподарських підприємств є невіддільними друг від друга. Фінансова діяльність в першу чергу має відношення до забезпечення підприємства коштами. Це в першу чергу грошова оцінка усіх основних, обігових фондів та спеціальних фондів, наявної готівки, вартості у грошовому виразі усіх тих знарядь і заходів, що набуваються, використовуються і списуються в результаті виробничо-господарської діяльності; це кошти на оплату праці усіх категорій працівників і це грошова оцінка тієї сільськогосподарської продукції, яку сільськогосподарське підприємство реалізувало або ще має реалізувати.

Узагальнюючи існуючі підходи до характеристики терміна «фінансова діяльність», зазначимо, що більшість авторів дають однакове за суттю, хоча й різне за формулюванням визначення. Переважно науковці розглядають фінансову діяльність як діяльність, яка зумовлює зміни у величині і складі власного та позикового капіталів підприємства. Цей підхід відображений і в положеннях чинного законодавства [2].

Водночас під фінансовою діяльністю суб'єктів господарювання розуміють цілеспрямовану систему заходів, що здійснюються підприємством задля реалізації поточних і стратегічних завдань його розвитку, забезпечення діяльності фінансовими ресурсами, управління ними, вчасного та повного виконання фінансових зобов'язань [3, с. 228]. Інакше кажучи, це діяльність, пов'язана із формуванням, розміщенням і використанням власного капіталу, залученням і використанням коштів з зовні, сплатою відсотків за позичками, отриманням відсотків за депозитами, дивідендів тощо [4, с. 77]. Проте найчастіше фінансову діяльність розглядають як систему форм і методів, які використовуються для фінансового забезпечення функціонування підприємств та досягнення ними

поставлених цілей [5, с.19; 6, с.15], або як діяльність, що пов'язана з організацією фінансів підприємства і здійснюється відповідно до цілей і завдань стратегії економічного розвитку суб'єкта господарювання [7, с. 21].

Під фінансовою діяльністю сільськогосподарських підприємств слід розуміти процес, спрямований на забезпечення виробничо-господарської діяльності коштами, що визначає фінансовий стан підприємства [8]. У ході проведених досліджень нами виокремлено поняття фінансового стану підприємства з огляду різних джерел, які наведені у таблиці 1.

Таблиця 1.1

Визначення поняття фінансового стану у різних джерелах інформації

Автор	Визначення
Білуха М.Т. [1]	стверджує про те, що фінансовий стан підприємства – «це його активи і пасиви, що відображають наявність і розміщення фінансових ресурсів на певну дату»
Крейніна М.Н. [9]	Фінансовий стан підприємства – це сукупність показників, які відображають наявність, розміщення та використання фінансових ресурсів
Покропивний С.Ф. [10]	розглядає не фінансовий стан підприємства, а фінансово-економічний, який «характеризується рівнем прибутковості і рентабельності капіталу, фінансовою стійкістю і динамікою структури джерел фінансування, здатністю розраховуватися за борговими зобов'язаннями»
Савицька Г.В. [11]	визначає як «економічну категорію, що відображає стан капіталу в процесі його кругообігу і здатність суб'єкту господарювання до саморозвитку»
Цал-Цалко Ю.С. [12]	вказує, що фінансовий стан підприємства визначається сукупністю показників, які відображають наявність, розміщення і використання ресурсів підприємства, його реальні й потенційні фінансові можливості, які прямо залежать від результатів їх підприємницької діяльності

Фінансову діяльність можна оцінити через аналіз фінансових результатів. Це комплекс дій, які спрямовані на вивчення результатів діяльності підприємства за певний період часу, з метою визначення ефективності використання всіх ресурсів, виявлення можливих недоліків в управлінні цього підприємства та надання

необхідної інформації для оперативного керівництва для підвищення результативності діяльності підприємства. Аналіз фінансових результатів діяльності підприємства включає такі провідні елементи дослідження:

- "горизонтальний" аналіз - це дослідження змін кожного показника за поточний період, що розглядається;

- "вертикальний" аналіз даних - це дослідження структури відповідних показників і їх змін;

- "трендовий" аналіз - це визначення основної тенденції розвитку в часі (тренда) фінансових показників діяльності. Частіше всього трендовий аналіз використовують, порівнюючи коефіцієнти та показники аналізу підприємства за два-три роки, та показують тренд (напрямок) за допомогою графіків та таблиць.

Джерелами аналітичної інформації для аналізу діяльності сільськогосподарських підприємств є фінансовий план, бізнес-план, дані бухгалтерського обліку за розрахунками результатів діяльності, показники фінансової звітності ф. № 1 "Звіт про фінансовий стан", ф. № 2 "Звіт про сукупний дохід", ф. № 3 "Звіт про рух грошових коштів", ф. № 4 "Звіт про власний капітал", ф. № 5 "Примітки до річної фінансової звітності", дані статистичної звітності, показники внутрішньої управлінської звітності [1].

Надзвичайно важливою проблемою для сільськогосподарських підприємств є питання достатнього фінансового забезпечення, яке б сприяло створенню сприятливих умов господарювання та розвитку в майбутньому. За нинішніх умов, перед сільськогосподарськими підприємствами поставлене важливе завдання щодо залучення необхідних фінансових ресурсів та їх ефективного використання. Фінансові ресурси займають особливе місце серед інших видів ресурсів. Пояснюється це тим, що тільки вони можуть бути безпосередньо і з мінімальними втратами часу трансформовані в будь-який інший вид ресурсів. Грошові відносини перетворюються на фінансові коли відбувається процес формування, розподілу та використання грошових доходів та децентралізованих фондів згідно з

цільовим призначенням у формі фінансових ресурсів. Тобто, коли рух грошових засобів стає відносно самостійним [13, с. 30].

Визначення складу фінансових ресурсів важливе для процесу формування їх у малих сільськогосподарських підприємствах, контролю за використанням, створенням необхідних запасів фінансових ресурсів, встановлення раціональних меж поповнення та здійснення безперервного кругообороту. Головною визначальною ознакою елементів, які можна віднести до фінансових ресурсів малих аграрних підприємств, є ліквідність, тобто спроможність у будь – який момент оплатити борги та погашати фінансові зобов'язання, що виникають, наявними у підприємства засобами [14, с. 31–32]. Складовими фінансових ресурсів малих аграрних підприємств можуть бути виручка від реалізації продукції, банківські кредити, бюджетні кошти (табл. 1.2) [15, с. 258].

Таблиця 1.2

Складові фінансових ресурсів малих сільськогосподарських підприємств

ФІНАНСОВІ РЕСУРСИ МАЛИХ ПІДПРИЄМСТВ	
Високоліквідні	
Грошові засоби	Використовуються для виконання фінансових зобов'язань, здійснення витрат по розширеному відтворенню і економічному стимулюванню працівників. Грошові засоби включають в себе готівку, кошти на рахунках в банках, депозити до запитання.
Помірноліквідні	
Поточні фінансові інвестиції (короткострокові)	Вільно конвертуються і відповідні суми грошових засобів і характеризуються незначним ризиком зміни їх вартості. Сюди відносять короткострокові акції, облігації, державні казначейські білети, державні облігації.
Поточна дебіторська заборгованість	Заборгованість по оплаті за товари, роботи, послуги.
Низьколіквідні	
Готова продукція на складі	Через купівлю – продаж готова продукція на складі реалізується і формує фінансові ресурси. Малі аграрні підприємства використовують її як засіб платежу у розрахунках з працівниками та за оренду паїв.

У процесі кругообороту економічних ресурсів малих сільськогосподарських підприємств виникає сукупність грошових відносин, які набувають форми фінансових. Вони виникають при виплаті заробітної плати працівникам, при розрахунках за поставлені товари, роботи, послуги, при розрахунках з бюджетом, сплатою податкових, страхових платежів, при розрахунках з комерційними банками тощо. Фінансові ресурси малих сільськогосподарських підприємств характеризуються певними відмінностями до підприємств інших галузей, зокрема: завжди виражаються у грошовій формі; завжди мають цільове призначення щодо їх використання; мають вищу ліквідність на відміну від інших ресурсів; процес їх формування, нагромадження, використання завжди супроводжується ризиками; постійно перебувають у русі; характеризуються правовою основою; відображають платоспроможність підприємств, фінансовий результат й потенціал їх діяльності [16]. Існує чимало класифікаційних ознак фінансових ресурсів малих агропідприємств, але звернемо увагу саме на джерела їх формування. Відомо, що джерела формування фінансових ресурсів поділяють на власні та залучені. До власних зараховуються статутний капітал, прибуток, амортизаційні відрахування, а до залучених – кредити, пайові внески, кошти мобілізовані на фінансовому ринку. Однак класифікація джерел фінансових ресурсів малих сільськогосподарських підприємств має деякі особливості формування (рис. 1.1) [15, с. 259].

Так, зокрема до власних джерел формування фінансових ресурсів можна віднести: стартовий капітал, яким володіють малі сільськогосподарські підприємства, прибуток отриманий від результатів господарської діяльності; кошти членів сім'ї; страхові виплати, які отримують малі сільгоспідприємства внаслідок настання страхових випадків; використання амортизаційних відрахувань відповідно до їх призначення; дивіденди та відсотки, отримані від розміщення коштів у цінні папери та строкових депозитів. До коштів, наданих на

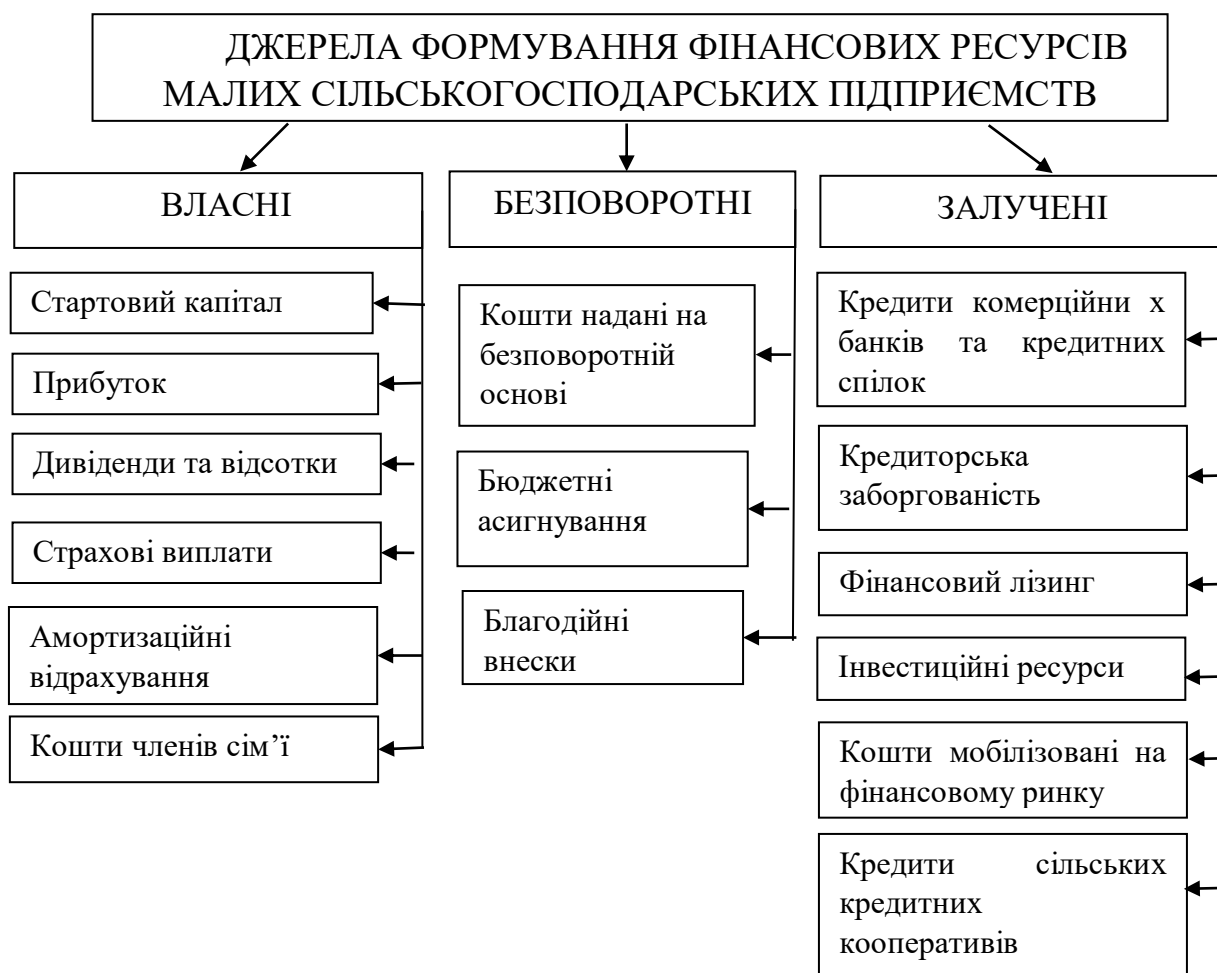

Рис. 1.1. Джерела формування фінансових ресурсів малих підприємств

безповоротній основі: спонсорство, благодійна допомога, бюджетна фінансова допомога (дотації, акумуляція сум ПДВ за спец режимом). Щодо залучених джерел формування фінансових ресурсів малих сільськогосподарських підприємств, то найбільш розповсюдженим є комерційне кредитування, яке представлено кредитами комерційних банків та кредитних спілок. Також до залучених джерел відносять інвестиційні ресурси, отриманні в результаті діяльності інвесторів і залучення іноземних інвестицій та кошти, мобілізовані на фінансовому ринку (надходження коштів від акцій, облігацій та інших видів цінних паперів). Ще одним довгостроковим джерелом залучення фінансових ресурсів є застосування фінансового лізингу як форми інвестиційного кредиту.

Однак, важливим моментом у формуванні залучених фінансових ресурсів малих сільськогосподарських підприємств мають стати кредити сільських кредитних кооперативів. Власні та залучені джерела фінансових ресурсів малих сільськогосподарських підприємств оцінюють за рядом характеристик. Так, якщо мале сільськогосподарське підприємство здійснює свою діяльність лише за рахунок наявних власних фінансових ресурсів, то, з одного боку, це свідчить про його фінансову стійкість, а з другого – обмежує можливості покращувати свою діяльність та нарощувати доходи за сприятливих умов. Якщо ж підприємство використовує залучені джерела фінансових ресурсів, то воно має ширші можливості покращити фінансові результати господарювання й підвищити свій потенціал фінансового розвитку. Це можна пояснити тим, що, оскільки обсяг власних фінансових ресурсів є обмеженим, а отже, й можливості його використання існуючого та формування додаткового капіталу є дещо вужчими. В той же час використання залучених фінансових ресурсів потребує раціонального управління, оскільки їхня надмірна кількість може викликати негативні наслідки та призвести до банкрутства підприємства. Таким чином, структура фінансового забезпечення малих сільськогосподарських підприємств безпосередньо впливає на їх фінансові результати господарювання та фінансовий стан в цілому.

Основними постачальниками запозичених джерел фінансових ресурсів для аграрних підприємств є: комерційні банки та інші установи, які надають кредити у грошовій формі; постачальники продукції; фондовий ринок; інші джерела [14, с.309]. Таким чином, малі сільськогосподарські підприємства, які залучають позикові кошти мають більш високий фінансовий потенціал свого розвитку за рахунок формування додаткового обсягу активів і підвищення ефективності господарської діяльності, але при цьому існує визначений фінансовий ризик і загроза банкрутства, які зростають за мірою збільшення питомої частки запозичених засобів у загальній сумі джерел [14, с.313]. Необхідність раціональної структури джерел формування фінансових ресурсів малих сільськогосподарських

підприємств зумовлена рядом причин. По-перше, власні та залучені джерела мають різну вартість, тому кожне мале сільгоспідприємство повинне індивідуально провести поелементну оцінку вартості фінансових ресурсів й визначити доцільність формування фінансових ресурсів за рахунок джерел, вилучаючи їх на певний час з кругообороту, або залучення інших видів джерел. А від правильного співвідношення власних і залучених фінансових ресурсів залежить подальше оптимальне здійснення розширеного відтворення на малих сільськогосподарських підприємствах По-друге, в сучасних умовах обсяг власних фінансових ресурсів малих сільгоспідприємств характеризує потенціал залучення додаткових фінансових ресурсів, що забезпечує додаткові прибутки.

Малі сільськогосподарські підприємства не в змозі розвиватися без відповідного фінансового забезпечення. Проте, навіть при достатньому обсязі фінансових ресурсів важливим питанням є як ці ресурси використовуються, і які результати приносять. Дане питання характеризує якісний підхід до складу та використання фінансових ресурсів малих сільськогосподарських підприємств. Саме формування фінансових ресурсів малих сільськогосподарських підприємств пов'язане з трьома основними етапами їх функціонування. По-перше, це процес початкового формування власних фінансових ресурсів. Сформовані на цьому етапі фінансові ресурси визначають потребу в так званому стартовому капіталі, рівні його ліквідності, швидкості обороту тощо. По-друге, етап поповнення власного оборотного капіталу для підтримки безперервного процесу кругообороту. Цей етап формування фінансових ресурсів здійснюється впродовж всього існування підприємства надалі. По-третє, це розміщення операційної діяльності та здійснення форм її диверсифікації, шляхом формування нових структурних одиниць тощо за умови високої і зростаючої ринкової вартості підприємства [17, с.101].

Але для усіх етапів функціонування малих підприємств діє єдине правило: формуванню фінансових ресурсів має надаватися цілеспрямований характер з

метою задоволення потреби в окремих видах та оптимізації їх складу, структури і джерел фінансування для забезпечення умов ефективної діяльності сільськогосподарського підприємства. У силу зазначених обставин нормально функціонуючі малі сільськогосподарські підприємства для формування фінансових ресурсів не користуються лише власними джерелами. Значну питому вагу в джерелах формування фінансових ресурсів мають займати залучені фінансові ресурси, а серед них кредити та кредиторська заборгованість, операції з фінансового лізину, страхові виплати.

За ринкових умов аграрне підприємство самостійно визначає напрямки та розмір використання прибутку, який залишається в його розпорядженні після сплати податків. Метою складання фінансового плану є визначення фінансових ресурсів, капіталу та резервів на підставі прогнозування величини фінансових показників: власних оборотних коштів, амортизаційних відрахувань, прибутку, суми податків. Підприємства, плануючи витрати на виробництво та реалізацію сільськогосподарської продукції, неодмінно слід урахувати резерви зниження її собівартості, до яких належать: поліпшення використання основних виробничих засобів та збільшення у зв'язку з цим випуску продукції на кожну гривню основних засобів; раціональне використання сировини, матеріалів, палива, енергії та скорочення витрат на одиницю продукції без зниження її якості; зменшення затрат живої праці на одиницю продукції на основі науково-технічного прогресу; скорочення витрат на реалізацію продукції за рахунок удосконалення форм її збуту; зменшення витрат від браку та безгосподарності, ліквідація непродуктивних витрат; економія в адміністративно-управлінській сфері на підставі раціональної організації апарату управління підприємством [18].

Напрями здійснення фінансової діяльності сільськогосподарських підприємств унаочнює рис. 1.2 [8].

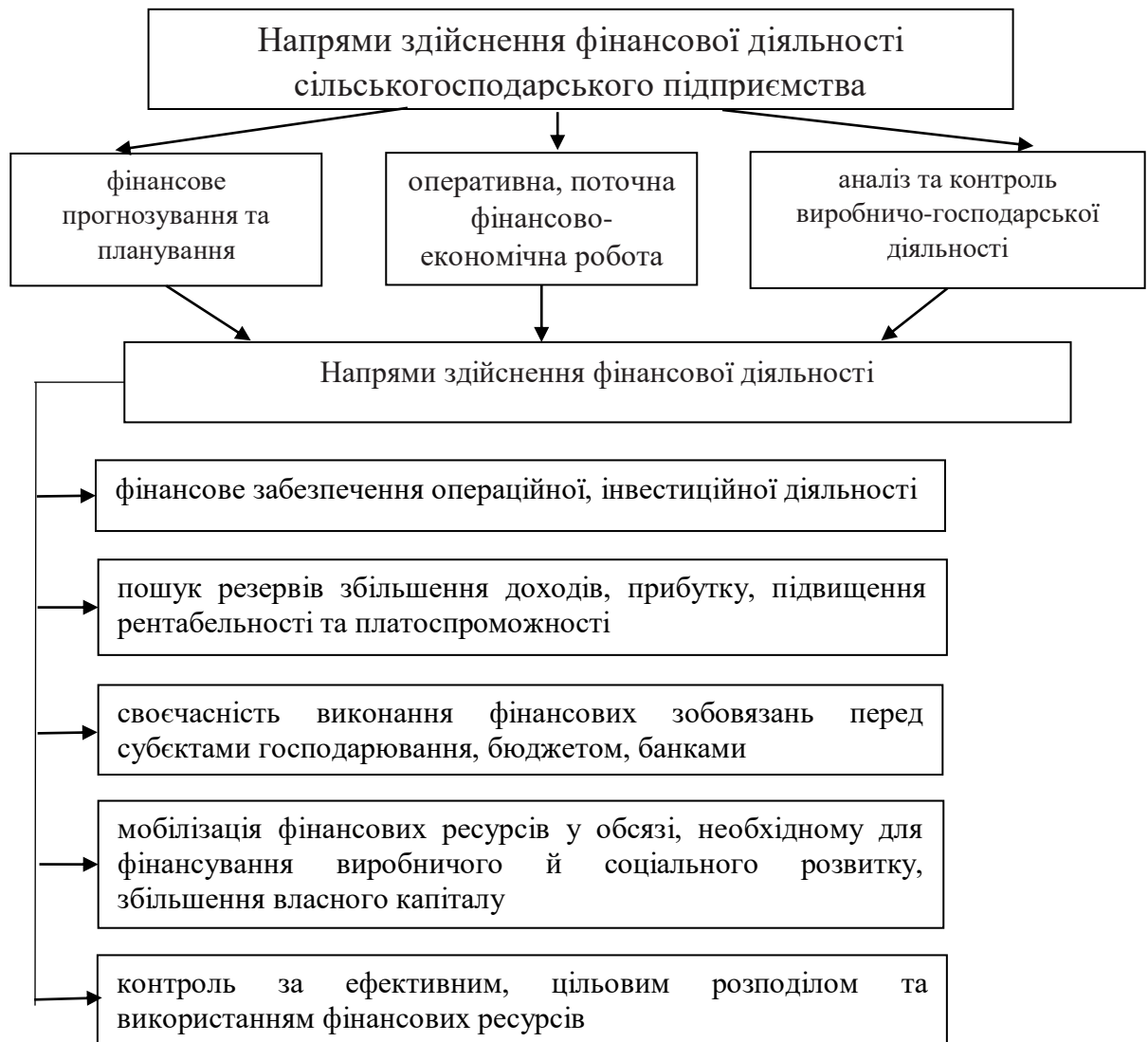

Рис.1.2. Основні завдання та напрями здійснення фінансової діяльності сільськогосподарського підприємства

Спираючись на опрацьовані фінансові показники, сільськогосподарські підприємства складають перспективні, поточні та оперативні фінансові плани. Поточна та оперативна фінансова робота на аграрному підприємстві спрямовується на практичне втілення фінансового забезпечення його підприємницької діяльності, постійне підтримування платоспроможності на належному рівні. Зміст поточної оперативної фінансової роботи на сільськогосподарському підприємстві полягає в слідкувачому: постійна робота зі

споживачами стосовно розрахунків за реалізовану сільськогосподарську продукцію (роботи, послуги); забезпечення своєчасної сплати податків, інших обов'язкових платежів у бюджет та цільові фонди; своєчасне проведення розрахунків із заробітної плати; своєчасне погашення банківських кредитів та сплата відсотків; здійснення платежів за фінансовими операціями та ін. [9].

При цьому важливим є здійснення аналізу та контролю фінансової діяльності сільськогосподарського підприємства, під яким розуміють діагноз його фінансового стану, що уможливорює визначення недоліків та прорахунків, виявлення та мобілізацію внутрішньогосподарських резервів, збільшення доходів та прибутків, зменшення витрат виробництва, підвищення рентабельності, поліпшення фінансово-господарської діяльності підприємства в цілому. Підприємство має опрацювати таку систему показників, за допомогою якої воно змогло б із достатньою точністю оцінити поточні та стратегічні можливості підприємства. Аналітичну роботу сільськогосподарських підприємства можна поділити на два блоки: аналіз фінансових результатів та рентабельності; аналіз фінансового стану підприємства [18].

1.2. Методичні підходи до аналізу фінансових результатів підприємства

В сучасних умовах господарювання, зважаючи на кризове становище вітчизняної економіки, обумовлене нестабільністю як в економічній, так і політичній сферах, необхідним є ефективне управління господарюючими суб'єктами. З іншого боку, глобалізаційні процеси та розширення економічних відносин, обумовлюють підвищені вимоги до якості виробленої продукції, виконаних робіт або наданих послуг, адже, на сьогодні, лише, конкурентоспроможні економічні одиниці, залишаються на ринку, здійснюючи ефективну господарську діяльність. В свою чергу, ефективність здійснення господарської діяльності нерозривно пов'язана з прийняттям раціональних та

економічно обґрунтованих управлінських рішень, які базуються на повних та якісних результатах аналітичної роботи [19].

Ефективність діяльності підприємства можна оцінити, дослідивши його фінансовий результат. Кожне підприємство має за мету максимізацію отриманого прибутку – підсумку діяльності суб'єкта, що є пов'язаним із виробництвом та реалізацією продукції. Завдяки аналізу фінансових результатів можна отримати чітке уявлення про ефективність організації діяльності підприємства та спланувати заходи для її підвищення. Фінансовий результат є одним із головних показників, що визначає майбутні напрямки діяльності підприємства. Саме тому аналіз та оцінювання фінансового результату суб'єкта господарювання є невід'ємною частиною загального аудиту підприємства. У фінансових результатах відображено всі сторони діяльності підприємства: рівень його технології й організації виробництва, ефективність системи управління, контролю за рівнем витрат і рівнем реалізаційних цін, особливості господарського механізму та державного регулювання розвитку певної галузі з огляду на її значення для розвитку економіки країни.

Проблеми ефективного управління та економічного аналізу фінансових результатів піднімали у своїх працях вітчизняні та зарубіжні вчені, зокрема: В.Артеменко, Н.Анисимова [20], В.Бочаров [21], Б.Є. Грабовецький [22], М.Чумаченко, М.Болух, В.Бурчевський, М.Горбаток [23], М.Болух, В.Бурчевський, М.Горбатюк [24], Г.І. Кіндрацька [25], В.Ковальов [26], Л.Лахтіонова [27], В.Мец [28], Є.Мних [29], С.Мошенський, О.Олійник [30], Г.Андрєєва, В.Андрєєва [31], П.Попович [32], І.Бланк, Р.Хиггінс [33], Г.Савицька [34], А.Шеремет, Р.Сайфулин, Е.Ненашев [35] та ін. У працях вчених розглянуті різні підходи до аналітичної оцінки результатів діяльності суб'єктів господарювання, не зважаючи на вагомість цих досліджень, конкретизації потребують окремі питання здійснення економічного аналізу фінансових результатів в частині організаційних та методичних положень з урахуванням

особливостей діяльності підприємств та сучасних чинників зовнішнього і внутрішнього середовища. Зазначене підтверджує актуальність здійснення дослідження існуючих методик економічного аналізу фінансових результатів з метою формування оптимальної організаційно-методичної моделі здійснення такої аналітичної роботи з окресленням суттєвих її елементів.

Процес управління необхідно розпочинати з оцінки тих чи інших явищ на підприємстві, в першу чергу, в частині збору, опрацювання та групування джерел інформації, адже, результати економічного аналізу є необхідними для прийняття управлінських рішень. Однією із функцій управління є планування господарської діяльності економічних суб'єктів. Як стверджують Г.І. Андреева та В.А. Андреева [31] «на основі даних економічного аналізу досліджується виконання планів, а також якість самого планування. В свою чергу, в процесі аналізу встановлюються та кількісно вимірюються фактори, які спричиняють відхилення у виконанні планів, розкриваються причини їх виникнення, позитивні та негативні сторони в роботі. За результатами аналізу об'єктивно оцінюються досягнуті економічні результати, виявляються невикористані внутрішньовиробничі резерви, розробляються організаційно-технічні заходи щодо їх максимального використання, вносяться корективи до планових завдань, тобто контролюється, як дотримуються вимоги об'єктивних економічних законів, що забезпечують досягнення мети виробництва. Дані аналізу виконання планів за попередні періоди є базою для складання обґрунтованих та оптимальних бізнес-планів на майбутнє. Таким чином, процес планування розпочинається та завершується економічним аналізом результатів господарської діяльності».

Зважаючи на зазначене, можна стверджувати, що важливість економічного аналізу прослідковується на всіх етапах управлінського процесу та в розрізі всіх функцій управління, адже економічний аналіз є інструментом виявлення резервів підприємства та оцінки потенціалу, а також передумовою розробки раціонально обґрунтованих планів діяльності. Питання економічного аналізу фінансових

результатів широко піднімається в літературних джерелах та, в основному пов'язані з організаційними та методичними аспектами, оцінкою переваг та недоліків існуючих методик, виявленням особливостей даної аналітичної роботи та дослідженням галузевих особливостей здійснення аналізу результатів діяльності. Натомість, результативність економічного аналізу в цілому, та фінансових результатів, зокрема, на думку Г.В. Савицької [36, с. 67] має відповідати ряду вимог: «науковий характер аналізу (в основу аналізу повинні бути покладені найновіші досягнення науки та передового досвіду, при його проведенні слід використовувати науко обґрунтовані методики); аналітичне дослідження повинно бути ефективним (затрати на його проведення повинні бути мінімальними, але забезпечувати глибину аналізу, його комплексність та системність); уніфікація аналітичної роботи (створення таких методик, які передбачали б заповнення обмеженої кількості спеціально розроблених таблиць, показники яких можна було б порівнювати, оцінювати та узагальнювати); обґрунтований розподіл обов'язків з проведення аналізу (проведення аналізу повинно стати органічною частиною службових обов'язків кожного спеціаліста, керівника, усіх службовців, характер роботи яких стосується прийняття управлінських рішень)».

Важливого значення в процесі економічного аналізу фінансових результатів має визначення організаційних аспектів в частині виконавців аналітичної роботи. Адже, як зазначають Н.Б. Кащена, О.В. Цуканова та Н.М. Гаркуша [37], «ефективність функціонування підприємств у сучасному бізнессередовищі забезпечується прийняттям виважених управлінських рішень у сфері використання фінансово-економічних ресурсів, формування маркетингової політики та політики партнерських взаємовідносин, розробки стратегії підприємства тощо. Практична реалізація процедур прийняття ефективних рішень у кожній із визначених сфер базується на результатах економічного аналізу. Економічний аналіз є важливим інструментом систематичного вивчення основних

економічних показників господарської діяльності підприємств, позитивних та негативних впливів бізнес-середовища на їх зміну, засобом обґрунтування рішень на всіх етапах підприємницької діяльності: від задумів і формування підприємства до реалізації кожного етапу його функціонування».

Зважаючи на те, що економічний аналіз фінансових результатів охоплює весь спектр господарської діяльності суб'єктів господарювання, джерела інформації для проведення такої аналітичної роботи включають в себе інформацію різних відділів та структурних підрозділів підприємства. В свою чергу, керівники структурних підрозділів чи відділів суб'єкта господарювання, приймаючи управлінські рішення повинні враховувати результати аналітичної роботи, яка, в свою чергу, може входити як до їх обов'язків, та і до обов'язків їх підлеглих, що обумовлює необхідність чіткої організації розподілу аналітичної роботи між виконавцями з метою уникнення дублювання такої роботи та ефективного використання робочого часу працівників окремих підрозділів. Для здійснення несистемної аналітичної роботи можна використовувати технології аутсорсингу та косорсингу, вдаючись до послуг спеціалістів зовнішніх підприємств [19].

Економічний аналіз з точки зору процесу повинен будуватися на чітко визначених етапах його здійснення з метою отримання ефективних результатів в частині затрат часу, матеріальних та трудових ресурсів та виявлення шляхів оптимізації окремих господарських операцій на досліджуваному суб'єкті господарювання.

Дослідження літературних джерел дає підстави стверджувати про відсутність єдиного підходу серед авторів щодо визначення напрямів та етапів здійснення економічного аналізу фінансових результатів, що обумовлює необхідність раціональної побудови організаційно-методичної моделі здійснення аналітичної роботи в розрізі результатів господарської діяльності. Не зважаючи на це, дослідники, зазначені вище стверджують, що фінансові результати характеризують абсолютну та відносну ефективність діяльності господарюючого

суб'єкта в розрізі її видів: операційна або звичайна, фінансова та інвестиційна. Також з метою деталізації результатів аналітичної роботи виділяють виробничу, збутову та інші суттєві для кожного окремого підприємства діяльності.

Доцільно зауважити, що користувачами даних економічного аналізу фінансових результатів є достатньо широке коло суб'єктів, як внутрішнього, так і зовнішнього середовища досліджуваного підприємства, що підтверджує його важливість та необхідність здійснення. Важливість економічного аналізу фінансових результатів обумовлена основною ціллю провадження господарської діяльності будь якого економічного суб'єкта – отримання прибутку та його значення в ринковій економіці. Адже, прибуток – є основним джерелом забезпечення стійкості підприємства та характеристикою його господарського становища, а також основним напрямом реалізації принципу ринкової економіки – особистого інтересу. Особистий інтерес описував у своїй праці Адам Сміт [38], який зазначав, що «Не від доброзичливості м'ясника, пивовара або булочника очікуємо ми отримати свій обід, а від дотримання ними своїх власних інтересів. Ми звертаємося не до гуманності, а до їхнього егоїзму і ніколи не говоримо їм про наші потреби, а лише про їхні вигоди». Таким чином, реалізація особистого інтересу власників підприємств задовольняє потреби суспільства, формуючи пропозицію товарів, послуг.

З іншого боку, позитивний фінансовий результат – прибуток, використовується не лише для оцінки результатів господарської діяльності, а і для розрахунку інших показників, наприклад, рентабельності інвестицій, прибутку на акцію та ін. Тобто, в процесі планування величини прибутку, управлінський персонал повинен враховувати весь спектр взаємопов'язаних з ним показників, враховуючи усі можливі ресурси та потенціал на досягнення поставлених цілей. Зважаючи на те, що прибуток та взаємопов'язані з ним показники можна кількісно оцінити, вони є інструментом, що використовує управлінець для контролю господарської діяльності підприємства, а їх відхилення, виявлені в процесі

економічного аналізу, обумовлюють необхідність пошуку внутрішніх та зовнішніх чинників впливу на отримані результати.

Дані економічного аналізу фінансових результатів використовуються не лише внутрішніми користувачами, а і є ключовими для прийняття контрагентами, інвесторами, кредиторами та іншими суб'єктами управлінських рішень, зважаючи на те, що саме цей показник є узагальнюючою характеристикою діяльності підприємства. Необхідність економічного аналізу фінансових результатів обумовлена власною потребою підприємства в частині його економічного розвитку, адже саме позитивний фінансовий результат є джерелом для розширення виробничих потужностей та масштабів діяльності, виходу на нові ринки збуту, розширення матеріально-технічної бази та оптимізації активів суб'єктів господарювання, а також джерелом реалізації стратегії розвитку підприємства. Слід відзначити, що в отриманні позитивного фінансового результату зацікавлені не лише окреслені вище зовнішні суб'єкти, а і держава – в частині наповнення бюджету податками, та суспільство – від величини бюджетних надходжень залежить соціально-економічне благополуччя країни в цілому [19].

Здійснення економічного аналізу фінансових результатів та, як наслідок, виявлення потенційних можливостей забезпечують використання резервів підвищення ефективності господарської діяльності з метою максимізації прибутку, що має безпосередній вплив на формування показника фінансової стійкості. В свою чергу, фінансова стійкість підприємства є визначальним фактором у залученні зовнішніх ресурсів для фінансування його діяльності, адже збільшення величини прибутку дозволяє суб'єктам господарювання підвищити рівень фінансування, з огляду на те, що за рахунок прибутку покриваються різного роду кредитування та фінансування.

Зважаючи на підвищення значення конкуренції в існуючій, на сьогодні, економічній системі, фінансовий результат є показником

конкурентоспроможності на ринку, що характеризує можливість його адаптації до мінливих умов та здатності витримати фактори впливу зовнішнього та внутрішнього середовища. Зазначене вище підтверджує необхідність формування організаційно-методичної моделі економічного аналізу фінансових результатів. В першу чергу, слід окреслити показники, які характеризували б діяльність господарюючого суб'єкта, використання яких для цілей економічного аналізу фінансових результатів, є раціональним та доцільним. Зокрема, відповідно до Рішення НКЦПФР [39], основними показниками, що характеризують фінансово-господарську діяльність підприємства є наступні: «загальна величина активів, основні засоби (за залишковою вартістю), довгострокові фінансові інвестиції, запаси, сумарна дебіторська заборгованість, грошові кошти та їх еквіваленти, власний капітал, статутний капітал, нерозподілений прибуток (непокритий збиток), довгострокові зобов'язання і забезпечення, поточні зобов'язання і забезпечення, чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію (грн), скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію (грн), середньорічна кількість простих акцій (шт.), цінні папери власних випусків, викуплені протягом звітного періоду (за загальною номінальною вартістю та у відсотках від статутного капіталу) та загальна сума коштів, витрачених на викуп цінних паперів власних випусків протягом періоду». Окреслені показники зазначаються за попередній та звітний періоди, тобто вивчаються в динаміці, однак, даний підхід може використовуватися лише акціонерними товариствами – емітентами акцій, для інших форм підприємств є недоречним.

Натомість, В.В. Ковальов [40] зазначає, що «для зовнішнього фінансового аналізу найбільш важливі три показники: прибуток до вирахування відсотків і податків; чистий прибуток; реінвестований прибуток. Вибір того чи іншого показника прибутку, визначається і обґрунтовується аналітиком: для оцінки фінансової стійкості господарюючого суб'єкта нерідко використовується показник

прибутку до вирахування відсотків і податків; для розрахунку ведучого ринкового індикатора, - доходу (прибутку) на акцію, - чистий прибуток».

Більшість дослідників (О.Г. Богданович [41], В.І. Гончаров [42], В.Г. Гринчук [43], М.В. Мейер [44], А. Д.Шеремет, Р.С. Сейфулін, Є.В. Негашев [35]) схиляється до думки, що «ефективність функціонування підприємства формується багатьма економічними, виробничими, технічними показниками, а також показниками ефективності управління. Ефективність функціонування підприємства характеризують: рівень технології, продуктивність праці, ступінь раціональності використання сировини, матеріалів, енергетичних ресурсів, рівень менеджменту і т. д.».

В свою чергу, С.В. Дибаль [45] звертає увагу на оцінку наступних показників прибутку: «валовий прибуток, прибуток від продажів, прибуток до оподаткування, прибуток від звичайної діяльності, чистий прибуток». Проте, такий підхід доцільний, якщо підприємство має позитивний фінансовий результат, а у випадку отримання збитків є недієвим.

В свою чергу, на думку В.О. Козуб [46] необхідно «урахувати рівні прийняття управлінських рішень і послідовність формування фінансових результатів показники-індикатори моніторингу фінансових результатів, та подати у вигляді багаторівневої системи, яка включає групи показників моніторингу валового доходу, доходів від реалізації, фінансових результатів до оподаткування, чистого та нерозподіленого прибутку». Систему показників, що використовуються для дослідження фінансових результатів за В.О. Козуб подано у таблиці 1.3.

Таким чином, автором [46], наведені показники, що використовуються для моніторингу, однак, поняття моніторингу хоч і пов'язане з економічним аналізом, але є набагато ширшим процесом, що характеризується на думку В.Н. Єдронової [47] як «комплексна система спостережень, збору, обробки, систематизації та аналізу інформації про стан економічного об'єкта, яка дає оцінку і прогнозує його

Таблиця 1.3

Система показників, що характеризують фінансові результати за В.О. Козуб [46]

Вид фін. результатів	Група показників індикаторів	Показник-індикатор	Інформативний показник
Валовий дохід	Показники-індикатори формування валового доходу	Результативність формування валового доходу	Валовий дохід (фактичний); валовий дохід (за планом)
		Темп змін валового доходу	Валовий дохід (фактичний) у t-й період; валовий дохід (фактичний) у t-1-й період
		Рівень валового доходу за центром відповідальності	Валовий дохід (фактичний) за n-м центром відповідальності; товарооборот (фактичний) за n-м центром відповідальності
Дохід від реалізації	Показники-індикатори формування доходу від реалізації	Результативність формування доходу від реалізації	Дохід від реалізації (фактичний); дохід від реалізації (за планом)
		Темп змін доходу від реалізації	Дохід від реалізації (фактичний) у t-й період; дохід від реалізації (фактичний) у t-1-й період
	Показники-індикатори ефективності формування фінансових результатів за підприємствами конкурентами	Ефективність формування фінансових результатів за підприємствами конкурентами	Фінансовий результат від операційної (фінансової, інвестиційної) діяльності (фактичний) за підприємствами конкурентами; витрати операційної (фінансової, інвестиційної) діяльності (фактичні) за підприємствами конкурентами
Чистий прибуток	Показники-індикатори результативності та ефективності формування чистого прибутку за підприємством	Результативність формування чистого прибутку	Чистий прибуток (фактичний); – чистий прибуток (за планом)
		Рентабельність власного капіталу	Чистий прибуток (фактичний); власний капітал (середній розмір за період)

Продовження табл.1.3

Вид фін. результатів	Група показників індикаторів	Показник-індикатор	Інформативний показник
	Показники-індикатори ефективності формування чистого прибутку за підприємствами конкурентами	Рентабельність власного капіталу за підприємствами конкурентами	Чистий прибуток (фактичний) за підприємствами-конкурентами; власний капітал (середній розмір за період) за підприємствами-конкурентами
Нерозподілений прибуток	Показники індикатори ефективності використання фінансових результатів	Коефіцієнт дивідендних виплат	Сума чистого прибутку, сплачена власникам підприємства; сума чистого прибутку
		Коефіцієнт інвестування прибутку	Сума чистого прибутку, спрямована на інвестування приросту активів; сума чистого прибутку
	Показники індикатори ефективності використання фінансових результатів за підприємствами конкурентами	Коефіцієнт дивідендних виплат за підприємствами конкурентами	Сума чистого прибутку, сплачена власникам за підприємствами конкурентами; сума чистого прибутку за підприємствами-конкурентами
		Коефіцієнт інвестування прибутку за підприємствами конкурентами	Сума чистого прибутку, спрямована на інвестування приросту активів за підприємствами-конкурентами; сума чистого прибутку за підприємствами-конкурентами

зміни, розробляє обґрунтовані рекомендації щодо прийняття управлінських рішень». З огляду на це, застосування зазначених вище показників в процесі економічного аналізу є недоцільним в частині трудомісткості такого процесу, адже аналітик повинен здійснити не лише оцінку фінансових результатів досліджуваного підприємства, а і провести аналітичну роботу щодо виявлення ефективності формування та використання фінансових результатів підприємств-конкурентів. Використання такої системи є доцільним на великих підприємствах, які здатні забезпечити існування окремого підрозділу моніторингу або ж вдаватися до послуг зовнішніх, наприклад, консалтингових фірм.

1.3. Обґрунтування вибору методів фінансового планування для сільськогосподарських підприємств

У системі управління підприємством обґрунтування фінансових показників, здійснених фінансових операцій і результативність багатьох управлінських рішень досягаються з урахуванням результатів фінансового прогнозування та планування [48, с. 968]. У зв'язку з цим упровадження фінансового планування на підприємстві набуває особливої актуальності.

Питання фінансового планування сільськогосподарських підприємств є досить актуальним серед вітчизняних та зарубіжних дослідників. Дослідженню проблем фінансового планування присвячені праці відомих вітчизняних і зарубіжних вчених, зокрема, таких як: П.А. Стецюк, Г.О. Партий, В.М. Гриньова, Е.А. Зінь, Р.К. Теличко, Б.І. Кичанов, О.В. Храпова, С.В. Большаков, В.В. Бочаров, В.Є. Леонтєв, М.І. Ковальчук, інші. Але, незважаючи на вдавану сформованість наукових підходів до організації фінансового планування діяльності сільськогосподарських підприємств, існує ряд невирішених методологічних проблем. Зокрема, залишається відкритим питання вибору того чи іншого методу

в прогнозуванні виробничої діяльності сільськогосподарських підприємств з урахуванням численної системи керованих і некерованих ризиків.

Слід погодитися з П.А. Стецюком, який стверджує, що наразі відсутня однозначність механізму щодо фінансового планування для сільськогосподарських підприємств: доцільність практичного його застосування, необхідний формат, структура, основні складові елементи тощо [49]. Г.О. Партій і А.Г. Загородній стверджують, що «...фінансове планування – це розроблення системи фінансових планів за окремими напрямками фінансової діяльності підприємства, які забезпечують реалізацію його фінансової стратегії у плановому періоді [50]. В.М. Гриньова зазначає, що «...фінансове планування – це процес визначення обсягів фінансових ресурсів за джерелами їх цільового використання та маркетинговими показниками діяльності підприємства в плановому періоді. Мета фінансового планування – забезпечення господарської діяльності підприємства необхідними джерелами фінансування» [51]. Е.А. Зінь наголошує, що «фінансове планування – це процес досягнення фінансових цілей, яке охоплює всі рівні ієрархії управління підприємством» [52]. Р.К. Теличко визначає фінансове планування як «процес визначення обсягів фінансових ресурсів в умовах невизначеності і ризику» [53]. На думку Гетьман О.О. та Дудкіної Т.В., фінансове планування є комплексом поліваріантних заходів, що включає визначення величини та структури активів і пасивів, руху грошових потоків, доходів і витрат, потреб і напрямів використання фінансових ресурсів, джерел їх формування, а також механізму оцінки фінансової адаптивності й ефективності планованих заходів з урахуванням тенденцій у зовнішньому середовищі в форматі реалізації обраної фінансової стратегії на визначений термін [54].

До числа основних завдань фінансового планування на вітчизняних підприємствах слід віднести:

– забезпечення виробничої та інвестиційної сфер діяльності підприємства необхідними фінансовими ресурсами;

- установлення раціональних фінансових відносин з суб'єктами господарювання, банками, страховими компаніями тощо;
- визначення шляхів ефективного вкладення капіталу, оцінки раціональності його використання;
- виявлення та мобілізація резервів збільшення прибутку за рахунок раціонального використання матеріальних, трудових і грошових ресурсів;
- здійснення контролю за утворенням і використанням платіжних засобів.

Фінансове планування пов'язане з виробничим плануванням діяльності підприємства. Отже, плановані фінансові показники мають ґрунтуватися на планах з обсягу виробництва, асортименту товарів (послуг), собівартості продукції тощо і відображати необхідні фінансові передумови для успішного виконання цих планів.

Об'єктами фінансового планування виступають: 1) рух фінансових ресурсів; 2) фінансові відносини, які виникають при формуванні, розподілі та використанні фінансових ресурсів; 3) вартісні пропорції, які утворюються в результаті розподілу фінансових ресурсів.

Фінансове планування в сільському господарстві, враховуючи вплив природних факторів та операції із живими організмами, має ряд специфічних особливостей, які обов'язково потрібно враховувати порівняно з іншими галузями, а саме: біологічні (біологічні цикли виробництва, біозахист рослин і тварин, карантинні правила, агрокліматичний потенціал, видові і сортові вимоги тощо), технологічні (генна інженерія, виробництво добрив і кормів, новітні технології вирощування культур і вигодовування тварин, новітня техніка тощо), соціальні, економічні, та організаційні [54, с. 204; 55, с.67].

У сільському господарстві технології є надзвичайно диференційованими і диверсифікованими, залежать від природно-економічних умов, технічної оснащеності виробництва, фінансових можливостей виробника. Варіанти технологій вимагають ґрунтовної експертизи та аналізу їх економічної

ефективності [54]. Тому застосування методів фінансового планування на агропідприємствах має бути обережним, оскільки можливості планування на даних підприємствах обмежені низкою об'єктивних викладених вище причин.

Специфічність ризиків, що виникають в діяльності підприємств сільського господарства, впливає на вибір методу в прогнозуванні виробничої діяльності цих підприємств.

У процесі фінансового планування найчастіше використовують такі методи планування [56]: економічний аналіз; розрахунково-аналітичний аналіз; нормативний аналіз; балансовий аналіз; аналіз оптимізації планових рішень; економіко-математичне моделювання. Коротка характеристика цих методів та механізм щодо їх вибору підприємствами різних видів економічної діяльності в галузі сільського господарства наведено в таблиці 1.4 [54, с. 206].

Таблиця 1.4

Вибір методів фінансового планування сільськогосподарськими підприємствами різних видів діяльності відповідно до КВЕД

Метод фінансового планування	Характеристика методу	Вид діяльності за КВЕД	Доцільний метод
1. Економічний аналіз	Виявлення внутрішніх резервів підприємства	Вирощування однорічних і дворічних культур	1, 2, 4-6
2. Розрахунково-аналітичний	Планові показники розраховуються на основі фактичних фінансових показників, які беруться за базу, та індексів їх зміни у плановому періоді	Вирощування багаторічних культур	1-6
3. Нормативний	Планові показники розраховуються на основі прогресивних норм використання ресурсів	Відтворення рослин	1-6
4. Балансовий	Цілеспрямоване узгодження напрямків використання ресурсів із джерелами їх утворення в системі взаємо-залежних фінансових, трудових і матеріальних і балансів	Тваринництво	1-4, 6
5. Метод оптимізації планових	Полягає у складанні кількох варіантів планових розрахунків. З метою отримання найкращого варіанта	Змішане сільське господарство	1-6

Метод фінансового планування	Характеристика методу	Вид діяльності за КВЕД	Доцільний метод
рішень	планових рішень проводять їх оптимізацію		
6. Економіко-математичне моделювання	Із застосуванням ЕОМ розробляється кілька варіантів плану, в якому показники окремих найбільш важливих розділів мають бути оптимізовані	Допоміжна діяльність у сільському господарстві та післяурожайна діяльність	3-5

Відповідно до Міжнародного стандарту бухгалтерського обліку 41 (МСБО 41) під сільськогосподарською діяльністю розуміють управління суб'єктом господарювання біологічною трансформацією та збір врожаю біологічних активів для продажу чи для переробки в сільськогосподарську продукцію або в додаткові біологічні активи [57]. А в таблиці 1.4 адаптовано існуючі методи фінансового планування до кожного з видів діяльності у сільському господарстві. На нашу думку, майже для всіх видів сільськогосподарської діяльності доцільним є вибір розрахунково-аналітичного методу та економічного аналізу, тому що в ході застосування цього методу можливо отримати більш обґрунтовані дані, оскільки планові значення показників визначають на основі розрахунків впливу найважливіших факторів (чинників), що обумовлюють зміни відповідних показників. Цей метод здебільшого використовують, передусім, при плануванні технологічних (урожайність і продуктивність тварин) й економічних (рентабельність, витратність, продуктивність праці) показників ефективності виробництва. Доцільність використання методу оптимізації планових рішень до всіх видів діяльності впливає з його визначення. Сьогодні в практиці діяльності агропідприємств здебільшого переважає застосування економічного аналізу як ефективного методу фінансового планування. Але, на наш погляд, цей метод слід застосовувати в комбінації з найбільш специфічними методами, які нададуть

можливість не тільки відслідковувати динаміку, але й прогнозувати перспективи розвитку подій.

Успішне функціонування агропідприємств в ринкових умовах не можливе без планування його діяльності. Головна особливість планування на мікрорівні полягає в тому, що планові й нормативні показники визначає саме підприємство. За таких умов необхідно знати об'єктивні закономірності розвитку підприємства, володіти практичними навичками і відповідними компетенціями з виявлення і реалізації внутрішніх резервів для успішного здійснення виробничої і фінансової програм. Цього можна досягти за допомогою проведення саме економічного аналізу. Різні види господарської діяльності агропідприємств будь то тваринництво, вирощування багаторічних культур тощо, при економічному аналізі вивчаються з різних сторін за сукупністю показників. Окремі сторони господарської діяльності сільськогосподарських підприємств відображають показники за такими групами: 1) виробництво валової і товарної продукції; 2) окремі витрати і собівартість продукції; 3) забезпеченість підприємства виробничими ресурсами і рівень їх використання (трудові ресурси, предмети праці, основні засоби); 4) фінансові результати, зокрема, прибуток і рентабельність; 5) фінансовий стан підприємства; 6) капітальні вкладення [58].

Використання балансового методу в аграрних підприємствах обґрунтовано його особливістю і призначенням. Зокрема, рівність підсумків (баланс) показує ступінь взаємного впливу взаємодіючих чинників, відображених відповідними економічними показниками. До основних методів фінансового планування, які вже застосовуються у практиці і дедалі набувають поширення на сільгоспідприємствах, можна долучити й інші. Зокрема, таким методом є розрахунково-аналітичний, який, на нашу думку, доцільно застосовувати у такому виді сільськогосподарського виробництва як тваринництво; через відсутність техніко-економічних нормативів у тваринництві взаємозв'язок між показниками може бути створений на основі аналізу та динаміки зв'язку опосередковано. При

цьому, алгоритм цього методу має включати наступні етапи: 1) аналіз звітних показників за минулий період; 2) експертна оцінка динаміки звітних даних; 3) експертна оцінка перспектив розвитку; 4) розрахунок планових показників.

Істотному підвищенню ефективності фінансового планування на підприємствах сфери сільського господарства сприяють методи економіко-математичного моделювання, основними напрямками використання якого за типом задач є такі: 1) здійснення кількісного аналізу власного виробництва і використання виробничих потужностей на основі балансових матричних математичних моделей; 2) вибір перспективних напрямків виробництва й стратегії фінансової діяльності з використанням прогнозуючих математичних моделей; 3) оптимізація техніко-економічного планування з різною деталізацією часу; 4) прогнозування вибору оптимального кредитного механізму; 5) прогнозування оптимальної поведінки на ринках ресурсів та виробленої продукції. Економіко-математичне моделювання фінансової діяльності підприємства можна подати у вигляді комплексу задач, розв'язання яких треба здійснити трьома етапами. На першому етапі необхідно визначити специфіку моделей, математичний апарат та інформаційне забезпечення, які використовуватимуться у дослідженні, основні напрямки і тенденції у розробці й використанні моделей, напрямки та методи проведення дослідження. Другий етап має передбачити дослідження моделей, виявлення й оцінку можливостей економіко-математичного інструментарію аналізу фінансової діяльності підприємства. На третьому етапі слід дослідити можливість і необхідність створення системи фінансових моделей, забезпечити узгодженість їх функціонування, розробити проект моделі системи, яка вивчається. Це дає можливість здійснити моделювання складних економічних процесів в будь-якій сфері сільського господарства, передбачити найбільш імовірні напрями розвитку залежно від тих чи інших параметрів і цільових функцій, значно прискорити розрахунки і підвищити їх точність і, що дуже

важливо, забезпечити визначення оптимального варіанту плану з усіх можливих альтернатив.

Метод оптимізації планових рішень (багатоваріантний метод) можливо застосовувати в багатьох напрямках сільськогосподарської діяльності. Застосовуючи його, наприклад, у такому виді діяльності, як рослинництво або змішане сільське господарство, необхідно розробити декілька фінансових планових розрахунків для вибору оптимального. При цьому можливо застосовувати такі критерії вибору, як: мінімум витрат; максимум прибутку; мінімум вкладень капіталу при найбільшій ефективності діяльності; мінімум часу обігу оборотних коштів; максимум доходу на гривню вкладеного капіталу; мінімум фінансових втрат від фінансових ризиків.

Що стосується застосування нормативного методу фінансового планування, то він є доцільним у допоміжній та післяурожайній діяльності, тваринництві і рослинництві. Його суть полягає в обґрунтуванні планових показників техніко-економічними розрахунками, що ґрунтуються на використанні науково обґрунтованих норм і нормативів витрат праці і коштів на 1 га посіву, голову худоби, одиницю продукції. Такі планові норми мають розробляти науково-дослідні установи (дослідні лабораторії) сільськогосподарського напрямку. При визначенні науково обґрунтованих норм і нормативів слід враховувати рівень сучасності техніки й організації виробництва, продуктивність машин і механізмів, фактичні досягнуті показники передових сільгоспідприємств та зарубіжний досвід у певній галузі. Нормативний метод сприяє підвищенню ступені об'єктивності планів, значно спрощує роботу і скорочує час на їх складання. Прогресивні нормативи стимулюють підвищення продуктивності праці, збільшення виробництва продукції й поліпшення її якості.

Протягом останніх років на зміну традиційним методам планування приходять автоматизовані методи з використанням сучасного програмного забезпечення та інформаційних технологій, розробляються внутрішні

інформаційні системи менеджменту для підвищення ефективності управління внутрішньогосподарськими процесами, враховуючи їх складність.

Вибір того чи іншого методу фінансового планування залежить від багатьох факторів, таких як: тривалість планового періоду, завдання і кінцеві цілі плану, вихідна інформаційна база, кваліфікація менеджерів, наявність програмних продуктів і технічних засобів управління тощо. Як показує практика, підприємства, на яких застосовують сучасні методи фінансового планування, мають змогу ефективніше організувати виробничо-господарську та економічну діяльність, адже фінансове планування – це реальна економія грошей і часу. Тому сьогодні фінансове планування є одним з дієвих альтернативних фінансових інструментів, використовуваних сільгосппідприємствами для налагодження їх фінансової діяльності та зміцнення фінансового стану. Приділяючи певної уваги методам розвитку фінансового планування на підприємствах цієї галузі, можна досягти зміцнення їх фінансової стабільності, створення сприятливих передумов для отримання прибутку, підвищення рентабельності, платоспроможності та стійкості, достатніх для самофінансування підприємства.

Висновки до розділу 1

1. Від якості фінансової діяльності на підприємстві багато в чому залежить своєчасність і повнота фінансового забезпечення виробничо-господарської діяльності та розвитку аграрного підприємства, виконання фінансових зобов'язань перед державою й іншими суб'єктами господарювання.

2. Під фінансовою діяльністю сільськогосподарських підприємств слід розуміти процес, спрямований на забезпечення виробничо-господарської діяльності коштами, що визначає фінансовий стан підприємства.

3. Напрямами здійснення фінансової діяльності є: фінансове забезпечення операційної, інвестиційної діяльності; пошук резервів збільшення доходів,

прибутку, підвищення рентабельності та платоспроможності; мобілізація фінансових ресурсів у обсязі, необхідному для фінансування виробничого й соціального розвитку, збільшення власного капіталу; контроль за ефективним, цільовим розподілом та використанням фінансових ресурсів.

4. Зважаючи на проведені дослідження напрацювань вітчизняних та зарубіжних авторів було обґрунтовано необхідність та важливість здійснення аналітичної роботи щодо оцінки результатів діяльності підприємств. Зважаючи на вивчення економічних цілей користувачів фінансової інформації та їх потреб у результатах аналізу діяльності підприємства, встановлено неоднозначність виявлених підходів щодо визначення напрямків, етапів та основних показників економічного аналізу фінансових результатів діяльності підприємства.

5. Фінансове планування дає змогу сільськогосподарському підприємству визначити ряд показників важливих для успішної господарської діяльності.

6. Фінансове планування – це процес розробки системи фінансових планів і планових (нормативних) показників по забезпеченню розвитку підприємства необхідними фінансовими ресурсами і підвищенню ефективності його фінансової діяльності в майбутньому періоді.

7. Різноманітність методів фінансового планування, використовуваних сільгосп підприємствами, які надають можливість найбільш ефективно використовувати їх у всіх видах діяльності представлена економічним аналізом; розрахунково-аналітичним методом; нормативним методом; балансовим методом; аналізом оптимізації планових рішень; економіко-математичним моделюванням.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ ПОКАЗНИКІВ ФІНАНСОВО-ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТОВ «ГОНЧАРОВО»

2.1. Коротка характеристика СТОВ «Гончарово»

СТОВ «Гончарово» зареєстровано 25.03.2000 р. Софіївською районною державною адміністрацією Дніпропетровської області.

Місцезнаходження Товариства: Україна, 53130, Дніпропетровська область, Софіївський район, с. Водяне, вул. Гончарова, 42.

Товариство має відокремлене майно, самостійний баланс, рахунки в установах банків, печатку із своїм найменуванням, ідентифікаційним кодом.

Метою діяльності Товариства є здійснення підприємницької діяльності, розвиток сучасної високоефективної системи обслуговування населення та суб'єктів підприємницької діяльності у різних сферах діяльності, випуск продукції та надання послуг, що відповідають світовому рівню, та отримання прибутків для реалізації інтересів учасників Товариства.

Предметом діяльності СТОВ «Гончарово» є: вирощування зернових та технічних культур, надання послуг у рослинництві і тваринництві. Переробка сільськогосподарської продукції, її закупівля і реалізація.

СТОВ «Гончарово» безпосередньо здійснює такі основні види фінансово-господарської діяльності: вирощування зернових культур (крім рису), бобових культур і насіння олійних культур; вирощування овочів і баштанних культур, бульбоплодів; вирощування інших однорічних і дворічних культур; розведення великої рогатої худоби молочних порід; розведення іншої великої рогатої худоби та буйволів; розведення коней та інших тварин родини конячих.

СТОВ «Гончарово» - є платником фіксованого сільгосподатку, тому нарахування відстрочених податкових активів чи зобов'язань не є доцільним.

Статутний капітал СТОВ «Гончарово» становить 9 347,8 тис. грн. СТОВ «Гончарово» формує додатковий капітал. Додатковий капітал підприємства формується за рахунок таких джерел, як: дооцінка основних засобів і нематеріальних активів; кошти цільового фінансування організацій, спрямованих на фінансування основних витрат; різниці курсів, які утворилися при формуванні статутного капіталу; вклади в майно. Він показує сукупну власність всіх учасників цього підприємства. Додатковий капітал СТОВ «Гончарово» може бути використаний на наступні цілі: для уцінки нематеріальних активів та основних засобів; покриття збитків; зміна розмірів статутного капіталу за рахунок майна товариства.

СТОВ «Гончарово» формує резервний фонд у розмірі 25% статутного капіталу Товариства. Розмір щорічних відрахувань до резервного фонду передбачається в розмірі 5% від суми прибутку Товариства.

Резервний капітал СТОВ «Гончарово» створюється для покриття збитків Товариства.

2.2. Аналіз структури та динаміки балансу СТОВ «Гончарово»

2.2.1. Аналіз змін в змісті та структурі активів балансу

Фінансовий стан підприємства значною мірою залежить від доцільності та раціональності вкладення фінансових ресурсів в активи. Від того, які кошти (власні чи залучені) вкладені в необоротні і оборотні засоби, скільки їх знаходиться у сфері виробництва і в сфері обігу, в грошовій і матеріальній формах, наскільки оптимальне їх співвідношення, багато в чому залежать результати виробничої і фінансової діяльності, а, отже, і фінансовий стан підприємства.

В процесі функціонування підприємства, величина активів та їх структура постійно змінюються. У зв'язку з цим у процесі аналізу активів підприємства в першу чергу слід вивчити зміни в їх складі, структурі і оцінити їх.

Оцінюючи перший розділ активу балансу, необхідно враховувати, що [59, с. 227-229]:

- наявність в складі підприємства нематеріальних, активів, значна частка приросту нематеріальних активів в зміні загальної величини необоротних активів характеризує: обрану підприємством стратегію як інноваційну, так як вкладаються кошти в патенти, ліцензії, іншу Інтелектуальну власність. Детальний аналіз ефективності використання нематеріальних активів є дуже важливим для керівництва підприємства. Проте за даними бухгалтерського балансу він не може бути проведений.

- якщо виробничі основні засоби і незавершене будівництво складають найбільшу частку в необоротних активах, то це може свідчити про орієнтацію на створення матеріальних умов для розширення основної діяльності підприємства (при цьому, необхідно враховувати вплив переоцінки вартості основних засобів);

- за певних умов збільшення частки таких елементів як незавершене будівництво та довгострокова дебіторська заборгованість може негативно вплинути на ефективність діяльності підприємства, так як вказані активи не беруть участі у виробничому обороті;

- наявність довгострокових фінансових вкладень вказує на інвестиційну спрямованість підприємства; за умови визнання підприємства платоспроможним необхідно вивчити склад і структуру фінансових вкладень, оцінити їх ліквідність і доцільність.

У процесі подальшого дослідження необхідно проаналізувати зміни за кожною статтею оборотних активів балансу, враховуючи, що аналіз і склад структури оборотних активів повинен бути спрямований не на констатацію

процесів, що відбуваються, а на вивчення можливостей підприємства ефективно працювати на самофінансуванні.

Головною ознакою групування статей активу балансу вважається ступінь їхньої ліквідності (швидкість перетворення в готівку). За цією ознакою всі активи балансу поділяються на довгострокові, чи основний капітал (розд. I), і оборотні активи (розд. II).

Залежно від ступеня схильності до інфляційних процесів усі статті балансу класифікують на монетарні і немонетарна

Монетарні активи - статті балансу, що відображають засоби і зобов'язання в поточній грошовій оцінці. Тому вони не підлягають переоцінці. До них належать кошти, депозити, короткострокові фінансові вкладення, кошти в розрахунках. Немонетарні активи - основні засоби, незакінчене капітальне будівництво, виробничі запаси, незавершене виробництво, готова продукція, товари для продажу. Реальна вартість цих активів змінюється з плином часу і зміною цін і тому потребує переоцінки.

За даними Додатку А проаналізуємо динаміку активів підприємства, зміни в їхньому складі і структурі (табл. 2.1) і надамо їм оцінку.

Таблиця 2.1

Горизонтальний і вертикальний аналіз активів підприємства

Засоби підприємства	Сума, тис.грн			Зміни 2019 до 2018		Структура,%			Зміни 2019 до 2018
	2017	2018	2019	Абс., тис.грн.	Відн., %	2017	2018	2019	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Необоротні активи	13432,0	13532,0	15030,0	1498,0	11,07	10,96	13,83	12,63	1,2
Оборотні активи	109116,5	84296,6	103938,0	19641,3	23,3	89,04	86,17	87,37	1,2
Усього:	122548,5	97828,6	118968,0	21139,4	21,61	100	100	100	-
У тому числі: монетарні активи	114026,5	89621,2	106970,1	17348,9	19,35	93,05	91,61	89,92	-1,69

Продовження табл. 2.1

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
немонетарні активи	8522	8207,4	11997,9	3790,5	46,18	6,95	8,39	10,08	+1,69
Співвідношення оборотних і необоротних активів	8,12	6,22	6,91	-	-	-	-	-	-

Горизонтальний аналіз активів СТОВ «Гончарово» показує, що їхня абсолютна сума за 2019 рік збільшилась на 21140,0 тис. грн., або на 21,61%, у тому числі за рахунок збільшення як оборотних активів на 19641,3 тис.грн., так і необоротних активів на 1498,0 тис.грн.

Вертикальний аналіз СТОВ «Гончарово» показав, що структура сукупних активів підприємства характеризується значним перевищенням в їх складі частки оборотних активів, які склали на кінець 2019 року 87,37%, і при цьому їх частка протягом року незначно збільшилась на 1,2%. Частка необоротних активів у майні підприємства на кінець 2019 року склала 12,63% і зменшилась на 1,22%.

Для здійснення господарської діяльності підприємства використовують майно, складової якого є основний капітал. Основний капітал - це майно тривалого використання, їх часто називають іммобілізованими активами. Вони діляться на довгостроково іммобілізовані активи - основні фонди й нематеріальні активи; тимчасово іммобілізовані активи - капітальні вкладення й довгострокові фінансові вкладення. Складовими основного капіталу є: нематеріальні активи, капітальні вкладення, довгострокові фінансові вкладення, основні засоби та інші необоротні активи [60].

Аналіз основного капіталу СТОВ «Гончарово» виконано в табл. 2.2.

Як видно з табл. 2.2, сума основного капіталу в 2019 році в порівнянні з 2018 роком збільшилась на 1498 тис.грн., що складає на 11,89% більше по відношенню до 2017 року.

Таблиця 2.2

Аналіз основного капіталу СТОВ «Гончарово» за 2017-2019 рр.

№	Стаття активу	Тис.грн.			Питома вага			Абсолютне відх. 2019/2018	Зміни в структурі 2019/2018
		2017	2018	2019	2017	2018	2019		
1	Довгострокові фінансові інвестиції	7822,0	7822,0	7800,0	58,23	57,80	51,90	-22,0	-5,9
2	Основні засоби (залишкова вартість)	5610,0	5710,0	7230,0	41,77	42,20	48,10	1520,0	5,9
3	Знос	6020,0	6700,0	8600,0	-	-	-	1900,0	-
4	Коефіцієнт зносу, %	51,67	53,98	54,32	-	-	-	0,38	-
5	Усього основного капіталу	13432,0	13532,0	15030,0	100	100	100	1498	-

Це відбулося за рахунок збільшення залишкової вартості основних засобів, що є позитивним моментом. Але поновлюються дуже повільно, тому що відбулося зростання коефіцієнту зносу основних засобів як, в 2018 так і 2019 роках.

Аналіз оборотних коштів проведемо за допомогою табл. 2.3.

Сума оборотного капіталу на кінець 2019 року збільшилась на 19641,4 тис.грн. Це відбулося за рахунок збільшення суми дебіторської заборгованості за товари на 14102,6 тис.грн., грошових коштів та їх еквівалентів на 2780,8 тис.грн. та поточних біологічних активів на 2167,9 тис.грн.

Таблиця 2.3

Аналіз оборотних активів СТОВ «Гончарово» за 2017-2019 рр.

№	Стаття активу	Тис.грн.			Питома вага			Абсолютне відх. 2019/2018	Зміни в структурі 2019/2018
		2017	2018	2019	2017	2018	2019		
1	Виробничі запаси	2092,4	1589,8	1692,4	1,92	1,88	1,63	102,6	-0,25
2	Поточні біологічні активи	819,6	907,6	3075,5	0,75	1,08	2,96	2167,9	1,88
3	Дебіторська заборгованість за послуги	8756,0	5439,7	19542,3	8,02	6,45	18,8	14102,6	12,35
4	Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	58,4	48,4	6,6	0,05	0,06	0,006	-41,8	-0,05
5	Інша поточна заборгованість	91456,0	72680,0	73000,0	83,81	86,22	70,23	320	-15,99
6	Грошові кошти та їх еквіваленти	4975,3	2292,9	5073,7	4,56	2,72	4,88	2780,8	2,16
7	Інші оборотні активи	958,8	1338,2	1547,5	0,88	1,58	1,49	209,3	-0,09
8	Оборотний капітал	109116,5	84296,6	103938,0	100	100	100	19641,4	-

У структурі оборотного капіталу в 2019 році відбулося збільшення питомої ваги найбільш мобільної його частини – грошових коштів з 2,72% до 4,88% і збільшення питомої ваги дебіторської заборгованості за товари з 6,45% до 18,8%.

В умовах ринку підприємства зацікавлені працювати з покупцями і замовниками, які здатні своєчасно оплачувати рахунки. Проте в сучасній економічній ситуації різко знизилася купівельна спроможність клієнтів. Враховуючи цю обставину, доцільно вести в бухгалтерії відповідний журнал-ордер або відомість обліку розрахунків з покупцями і замовниками. Таким чином можна оцінити якісні параметри дебіторської заборгованості.

Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості $K_{ДЗ}$. Він характеризує розширення або скорочення комерційного кредиту, наданого підприємством. Показує кількість оборотів дебіторської заборгованості за період.

Розраховується оборотність дебіторської заборгованості за наступною формулою [61]:

$$K_{ДЗ} = \frac{РП}{\overline{ДЗ}}, \quad (2.1)$$

де РП – виручка від реалізації продукції, грн.,

$\overline{ДЗ}$ - середня сума дебіторської заборгованості за період, грн..

Період погашення дебіторської заборгованості $t_{ДЗ}$. Це середній час (в днях), за який підприємству повертаються його вкладення в оборотні активи у вигляді виручки від реалізації продукції. Зменшення тривалості обороту свідчить про поліпшення використання оборотних активів. Розраховується період погашення дебіторської заборгованості наступним чином [61]:

$$t_{ДЗ} = \frac{360}{K_{ДЗ}}, \quad (2.2)$$

Частка дебіторської заборгованості у загальному обсязі оборотних активів ($d_{ДЗ}$). Розраховується частка дебіторської заборгованості у загальному обсязі оборотних активів наступним чином [61]:

$$d_{ДЗ} = \frac{ДЗ}{ОА}, \quad (2.3)$$

де $ДЗ$ – сума чистої дебіторської заборгованості, грн.;

ОА – оборотні активи, грн.

Розрахунок показників стану дебіторської заборгованості СТОВ «Гончарово» за 2017-2019 рр. зведено в табл. 2.4.

Таблиця 2.4

Показники стану дебіторської заборгованості СТОВ «Гончарово»

№	Показник	2017	2018	2019	Відхилення 2018 до 2017	Відхилення 2019 до 2018
1	Коефіцієнт оборотності ДЗ (К _{ДЗ})	0,24	0,2	0,21	-0,04	0,01
2	Період погашення ДЗ (t _{ДЗ}), дні	1500	1800	1714	300	-86
3	Частка дебіторської заборгованості у загальному обсязі оборотних активів (d _{ДЗ})	0,92	0,93	0,89	0,01	-0,04

Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості на протязі трьох років мав дуже низьке значення. Термін обороту дебіторської заборгованості досить великий. Це є негативною тенденцією в роботі підприємства і означає, що СТОВ «Гончарово» дуже повільно отримує свої кошти за реалізовані товари.

Частка дебіторської заборгованості в обсязі поточних активів в 2018 р. складала 93%, в 2019 році цей показник зменшився до 89 %.

2.2.2. Аналіз структури пасивів балансу

Для аналізу структури пасивів балансу визначаються зміни в їх складі, структурі та надається їх оцінка. За даними Додатку А проаналізуємо склад і структуру пасивів підприємства.

Аналіз динаміки і структури пасивів підприємства зведено в табл. 2.5, рис. 2.1.

Таблиця 2.5

Аналіз динаміки і структури пасивів СТОВ «Гончарово»

Джерело капіталу	Наявність засобів, тис.грн.			Структура засобів, %			Відхилення 2019 до 2018	
	2017	2018	2019	2017	2018	2019	Абс.ти с.грн.	Струк тури, %
1. Власний капітал (р.1495)	26724,0	38560,8	42867,8	21,81	39,42	36,03	4307	-3,39
2. Позиковий капітал (р.1595,1695)	95824,5	59267,8	76100,2	78,19	60,58	63,97	16832,4	3,39
Усього	122548,5	97828,6	118968,0	100	100	100	21139,4	-

На СТОВ «Гончарово» (табл. 2.5) в 2018 році відбулося збільшення власного капіталу на 11836,8 тис.грн., та зменшення позикового капіталу на 36556,7 тис.грн. У його структурі частка власних джерел засобів збільшилась на 17,61 %, а позикових відповідно зменшилась, що свідчить про зменшення ступеня фінансової залежності підприємства від зовнішніх кредиторів в 2018 році. На кінець 2018 року підприємство на 60,58% фінансувалося за рахунок позикового капіталу. В 2019 році відбулося збільшення суми власного капіталу на 4307 тис.грн. та збільшення позикового на 16832,4 тис.грн. Питома вага власного капіталу в структурі джерел капіталу зменшилась на 3,39%, а позикового відповідно збільшилась. Дані табл. 2.5 і рис. 2.1 показують, що на СТОВ «Гончарово» в структурі капіталу переважає позиковий капітал з тенденцією до його збільшення.

Рис. 2.1. Структура капіталу СТОВ «Гончарово»

Найбільшу питому вагу в структурі власного капіталу займає нерозподілений прибуток. Ця тенденція простежується у всіх трьох роках (розкид значень в інтервалі від 64,07% до 77,58%). Розмір статутного капіталу становить від 21,81% у 2019 р. до 34,97% у 2017 р.

Великий вплив на фінансовий стан підприємства справляють склад і структура позичкових коштів, тобто співвідношення довгострокових, середньострокових і короткострокових фінансових зобов'язань.

Аналіз структури позикового капіталу зведено в таблицю 2.6.

Таблиця 2.6

Динаміка структури позикового капіталу СТОВ «Гончарово»

Джерело капіталу	Сума, тис.грн.			Структура капіталу, %			Відхилення 2019 до 2018	
	2017	2018	2019	2017	2018	2019	Абс.тис. грн.	Структури, %
Короткостроков і кредити банків	6004,0	0,0	0,0	6,26	0,0	0,0	-	-
Кредиторська забор-ність за товари	2700,3	538,8	3092,6	2,82	0,91	4,06	2553,8	3,15

Продовження табл. 2.6

Джерело капіталу	Сума, тис.грн.			Структура капіталу, %			Відхилення 2019 до 2018	
	2017	2018	2019	2017	2018	2019	Абс.тис. грн.	Структури, %
Поточні зобов'язання :								
з бюджетом	70,2	127,4	647,9	0,07	0,21	0,85	520,5	0,64
зі страхування	15,0	8,8	7,8	0,02	0,01	0,01	-1,0	-
оплата праці	35,0	15,2	14,1	0,04	0,02	0,02	-1,1	-
Інші поточні зобов'язання	87000,0	58577,6	72337,8	90,79	98,83	95,06	13760,2	-3,77
Усього Позиковий капітал	95824,5	59267,8	76100,2	100	100	100	16832,4	-

З даних табл. 2.6 випливає, що за звітний 2018 рік сума позикових коштів зменшилась на 36556,7 тис. грн. Відбулися наступні зміни в структурі позикового капіталу: короткострокові кредити в 2018 р. підприємство погасило, кредиторська заборгованість за послуги зменшилась на 1,91%. В 2019 році сума позикових коштів збільшилась на 16832,4 тис.грн. Найбільшу питому вагу серед позикового капіталу в 2019 році займали інші поточні зобов'язання – 95,06%, в порівнянні з 2018 роком їх питома вага зменшилась на 3,77%.

2.3. Аналіз з використанням фінансових коефіцієнтів СТОВ «Гончарово»

2.3.1. Оцінка фінансової стійкості підприємства

Під фінансовою стійкістю підприємства розуміють його платоспроможність в часі з дотриманням умови фінансової рівноваги між власними та залученими засобами. Фінансова стійкість підприємства передбачає, що ресурси, вкладені в підприємницьку діяльність, повинні окупитися за рахунок грошових надходжень,

а отриманий прибуток забезпечувати самофінансування та незалежність підприємства від зовнішніх джерел формування активів [59, с.267].

Результатом аналізу фінансової стійкості підприємства повинен бути висновок щодо його спроможності здійснювати господарську діяльність, отримувати прибуток в умовах економічної самостійності, а також вірогідність збереження такого стану підприємства.

Користувачами результатів аналізу фінансової стійкості можуть бути засновники підприємства, його керівництво, ділові партнери та банки. Саме оцінка фінансової стійкості дозволяє зовнішнім користувачам (контрагентам підприємства) визначити фінансові можливості підприємства в майбутньому.

Показники фінансового стану відображають зміни у структурі позикового і власного капіталу, тому аналіз фінансової стійкості ґрунтується на показниках Балансу малого підприємства (табл. 2.7) [62].

Таблиця 2.7

Методика розрахунку показників фінансової стійкості малого підприємства

Показник	Порядок розрахунку	Джерело отримання інформації	Характеристика показника
1	2	3	4
Коефіцієнт фінансової незалежності (автономії)	власний капітал / загальна валюта балансу	(р.1495) / (р.1900)	показує, яка частка активів підприємства сформована за рахунок власного капіталу
Коефіцієнт фінансової залежності	загальна валюта балансу / власний капітал	(р.1900) / (р.1495)	показує, яка сума активів припадає на 1 грн власних коштів
Коефіцієнт поточної заборгованості	поточні зобов'язання / загальна валюта балансу	р. 1695 / р.1900	показує, яка частина активів сформована за рахунок позикових ресурсів короткострокового характеру
Коефіцієнт фінансового левериджу (фінансового ризику)	залучений капітал / власний капітал	(р.1595+р.1600) / (р.1495)	показує, яка частка позикового капіталу залучена підприємством у розрахунку на одиницю власного капіталу

Продовження табл. 2.7

1	2	3	4
Коефіцієнт забезпеченості запасів і витрат	власний оборотний капітал / запаси	(р.1195-р.1695) / р.1100-р.1103	показує, якою мірою виробничі запаси покриті власними джерелами і не потребують залучення позикових коштів
Частка власного капіталу	власний оборотний капітал / оборотні активи	р.1195 – р.1695/ р. 1195	показує, яка частина оборотних коштів підприємства була сформована за рахунок власних джерел
Частка позикового капіталу	поточні зобов'язання / оборотні активи	р.1695/ р.1195	показує, яка частка оборотних активів була сформована за рахунок поточних зобов'язань
Коефіцієнт маневреності	власний оборотний капітал / власний капітал	(р.1195-р.1695)/ р.1495	показує, яка частка власного капіталу вкладена в оборотний капітал

Надамо оцінку фінансової стійкості СТОВ «Гончарово». Результати подано у формі таблиці 2.8.

Таблиця 2.8

Аналіз фінансової стійкості СТОВ «Гончарово»

№ з / п	Показники	Значення			Зміна 2019 до 2018
		2017	2018	2019	
1	Коефіцієнт фінансової незалежності (автономії)	0,22	0,39	0,36	-0,03
2	Коефіцієнт фінансової залежності	4,58	2,54	2,77	0,23
3	Коефіцієнт поточної заборгованості	0,78	0,61	0,64	0,03
4	Коефіцієнт фінансового левериджу (фінансового ризику)	0,22	-	-	-
5	Коефіцієнт забезпеченості запасів і витрат	6,92	18,98	16,51	-2,47
6	Частка власного капіталу	0,12	0,29	0,27	-0,02

Продовження табл. 2.8

№ з / п	Показники	Значення			Зміна 2019 до 2018
		2017	2018	2019	
7	Частка позикового капіталу	0,88	0,70	0,73	0,03
8	Коефіцієнт маневреності власного капіталу	0,49	0,65	0,65	-

За даними табл. 2.8 можна зробити висновок, що в цілому показники, якими характеризується фінансова стійкість мають тенденцію до зниження. Значення коефіцієнту автономії на протязі трьох років менше за нормативне значення з тенденцію до зниження, що свідчить про постійне збільшення залежності підприємства від зовнішніх джерел фінансування, так на кінець 2019 року СТОВ «Гончарово» на 36% фінансувалось за рахунок власного капіталу. Коефіцієнт поточної заборгованості показує, що 64% активів було сформовано в 2019 році за рахунок позикових ресурсів короткострокового характеру. Як ми можемо прослідкувати коефіцієнт забезпеченості запасів і витрат перевищував нормативне значення на протязі трьох років, і в 2019 році перевищував майже в 16 разів, що є позитивною тенденцією, в говорить про високе фінансування матеріальних запасів за рахунок власних коштів підприємства. В 2019 році близько 27% оборотних коштів було сформовано за рахунок власних джерел. Коефіцієнт маневреності в 2019 р. не змінився. Це свідчить про достатність власних фінансових ресурсів для фінансування необоротних активів і частини оборотних.

Узагальнюючі результати оцінки показників фінансової стійкості СТОВ «Гончарово» можна вважати фінансово не стійким на протязі всього досліджуваного періоду.

2.3.2. Оцінка ліквідності підприємства

Ліквідність балансу - це ступінь покриття зобов'язань підприємства активами, термін перетворення яких у грошові кошти відповідає терміну погашення зобов'язань. Від ступеня ліквідності балансу залежить платоспроможність підприємства. Основна ознака ліквідності - формальне перевищення вартості оборотних активів над короткостроковими пасивами (чим воно більше, фінансовий стан більш сприятливе).

Активи підприємства умовно поділяють на чотири групи по швидкості перетворення в грошові кошти, а пасиви в залежності від ступеня терміновості їх оплати. Активи розташовують у порядку убудання ліквідності, а зобов'язання у порядку зростання термінів їх погашення.

За ступенем ліквідності активи організації поділяються на такі групи [63]:

- найбільш ліквідні активи (A1). Сюди включаються кошти й короткострокові фінансові вкладення;
- швидко реалізовані активи (A2) - активи, для перетворення яких у готівку грошові кошти необхідно певний час. До них відносять короткострокову дебіторську заборгованість та інші оборотні активи;
- повільно реалізовані активи (A3). Тут знаходять відображення найменш ліквідні активи: запаси, інші оборотні активи (довгострокова дебіторська заборгованість);
- важко реалізовані активи (A4). Ця група включає необоротні активи, які передбачається використовувати в господарській діяльності протягом тривалого періоду.

Зобов'язання також поділяють на чотири групи і мають за рівнем терміновості їх оплати [64]:

- найбільш термінові зобов'язання (П1). Сюди включають кредиторську заборгованість та інші короткострокові зобов'язання;

- короткострокові пасиви (П2). До цієї групи входять короткострокові кредити і позики;
- довгострокові пасиви (П3) мають на увазі довгострокові зобов'язання;
- постійні пасиви (П4). Власний капітал організації відносять до цієї групи.

Перші три групи активів відносять до поточних активів організації та змінюються протягом господарського періоду. Вони більш ліквідні, ніж інше майно.

За допомогою порівняння підсумків по групам активів і пасивів визначають ліквідність балансу. При виконанні всіх умов системи нерівностей (2.4), баланс вважається абсолютно ліквідним:

$$\begin{aligned}
 A1 &\geq П1 \\
 A2 &\geq П2 \\
 A3 &\geq П3 \\
 A4 &\leq П4.
 \end{aligned}
 \tag{2.4}$$

Якщо виконуються перші три нерівності, тобто поточні активи перевищують зовнішні зобов'язання підприємства, то обов'язково виконується й остання нерівність. Це означає наявність у підприємства власних оборотних коштів – тобто дотримується мінімальна умова його фінансової стійкості [63].

Недотримання будь-якої з трьох перших нерівностей показує порушення ліквідності балансу. Необхідно підкреслити, що недостача коштів по одній групі активів не відшкодовується їх надлишком по іншій групі, оскільки відшкодування допустимо лише за вартістю і менш ліквідні активи не можуть замінити більш ліквідні.

Поточна ліквідність визначається шляхом порівняння перших двох груп активів (найбільш ліквідні активи і швидко реалізованих активи) з відповідними групами пасивів (найбільш термінові зобов'язання і короткострокові пасиви). Даний показник характеризує організацію, як платоспроможну або неплатоспроможну на момент здійснення аналізу. Перспективна ліквідність

визначається порівнянням третьої групи активів і пасивів (повільно реалізовані активи та довгострокові зобов'язання) і показує прогноз платоспроможності організації. Порівняння четвертої групи активів і пасивів (важко реалізовані активи і власний капітал) показує, наскільки фінансово стійка організація.

За формулою (2.5) по кожній групі активів і пасивів виявляють платіжний надлишок або недостача [64]:

$$ПНі = Аі - Пі , \quad (2.5)$$

де: ПНі - платіжний надлишок або недостача;

Аі - величина активів і-ої групи; Пі - величина пасивів і-ої групи.

Даний показник розраховується як на початок, так і на кінець періоду, в якому проводиться аналіз. Таким чином, простежується динаміка рівня ліквідності балансу.

Розглянемо аналіз ліквідності балансу СТОВ «Гончарово» (табл. 2.9).

Таблиця 2.9

Аналіз ліквідності балансу підприємства, тис. грн.

Актив	Розрахунки			Пасив	Розрахунки		
	2017	2018	2019		2017	2018	2019
Найбільш ліквідні активи (А1)	4975,3	2292,9	5073,7	Поточні зобов'язання за розрахунками (П1)	120,2	151,4	669,8
Середньо-ліквідні активи (А2)	100442,4	78439,5	92555,7	Короткострокові пасиви (П2)	95704,3	59116,4	75430,4
Низько-ліквідні активи (А3)	3698,8	3564,2	6308,6	Довгострокові зобов'язання (П3)	-	-	-
Важко-ліквідні активи (А4)	13432	13532	15030	Постійні пасиви (П4)	26724,0	38560,8	42867,8
Баланс	122548,5	97828,6	118968,0	Баланс	122548,5	97828,6	118968,0

Збільшення величини швидко реалізованих активів за рахунок найбільш ліквідних активів означає, що у підприємства збільшилася дебіторська заборгованість. У цілому можна відзначити, що це негативно характеризує роботу підприємства, оскільки дебіторська заборгованість являє собою кошти, тимчасово абстрактні з обороту підприємства, тому цими засобами підприємство не може вільно розпоряджатися;

Збільшення питомої ваги повільно реалізованих активів означає, що підприємство збільшило вкладення в запаси товарно-матеріальних цінностей. Якщо це пов'язано зі збільшенням масштабів здійснення господарської діяльності, то цю обставину можна розцінювати як позитивне явище. Разом з тим, збільшення величини і питомої ваги повільно реалізованих активів можна також бути пов'язане з наявністю залежаних запасів. А це, безумовно, є негативним фактом у роботі підприємства.

Після угруповання активів за ступенем ліквідності і зобов'язань по терміновості погашення розраховується платіжний дефіцит (-) або надлишок (+) (табл. 2.10).

Таблиця 2.10

Розрахунок платіжного надлишку або недостачі по кожній групі активів і пасивів, тис. грн.

Найменування показника	2017	2018	2019
Платіжний надлишок (+) або недостача (-) для покриття найбільш термінових зобов'язань, тис. грн. (A1-П1)	+4855,1	+2141,5	+4403,9
Платіжний надлишок (+) або недостача (-) для покриття короткострокових пасивів, тис. грн. (A2-П2)	+4738,1	+19323,1	+17125,3
Платіжний надлишок (+) або недостача (-) для покриття довгострокових пасивів, тис. грн. (A3-П3)	+3698,8	+3564,2	+6308,6
Платіжний надлишок (+) або недостача (-) для покриття постійних пасивів, тис. грн. (A4-П4)	-13292	-25028,8	-27837,8

Порівнюючи підсумки груп активів і пасивів, можна навести такі реальні співвідношення між ними:

$$\begin{aligned} \text{у 2017 році: } & A1 > П1; A2 > П2; A3 > П3; A4 < П4; \\ \text{у 2018 році: } & A1 > П1; A2 > П2; A3 > П3; A4 < П4; \\ \text{у 2019 році: } & A1 > П1; A2 > П2; A3 < П3; A4 < П4. \end{aligned} \quad (2.6)$$

Аналізуючи аналітичний баланс по роках, видно, що в 2017, 2018, 2019 рр. $A1 > П1$, тобто баланс є абсолютно ліквідним. Це свідчить про те, що грошові кошти підприємства перевищують кредиторську заборгованість, отже, підприємство має достатній обсяг вільних ресурсів і має можливість виконати найбільш термінові зобов'язання в будь-який період часу.

Підприємство в 2017-2019 рр. не мало довгострокових зобов'язань, тому $A3$ більше $П3$.

Аналізуючи четверте нерівність, слід зазначити, що воно дотримувалося протягом трирічного періоду, тобто величина власного капіталу покривала необоротні активи і залишок власного капіталу поповнював оборотні активи, таким чином, необоротні активи фінансувалися за рахунок власного капіталу, і підприємство мало власні оборотні кошти .

Аналіз, проведений за запропонованою схемою є наближеним. Більш детальним є аналіз ліквідності за допомогою фінансових коефіцієнтів. Крім того, такий підхід до аналізу ліквідності на практиці використовується набагато частіше [64].

Ліквідність підприємства розраховується за допомогою таких коефіцієнтів:

1. Коефіцієнт покриття (поточний коефіцієнт ліквідності) - характеризує спроможність підприємства за рахунок наявних оборотних активів виконувати свої грошові зобов'язання, передусім сплачувати борги. Для забезпечення належного рівня платоспроможності підприємствам доцільно забезпечувати значення цього показника на рівні 1,5 - 2,5, при якому величина оборотних активів в 1,5 - 2,5 рази більша від величини боргових зобов'язань.

$$КП = \frac{A1 + A2 + A3}{П1 + П2} = \frac{\text{Поточні активи}}{\text{Поточні пасиви}}, \quad (2.7)$$

2. Коефіцієнт швидкої ліквідності (проміжний коефіцієнт покриття) - показує, яку частину поточних зобов'язань підприємство спроможне погасити за рахунок найбільш ліквідних оборотних коштів – грошових коштів та їх еквівалентів, фінансових інвестицій та дебіторської заборгованості.

$$КЛ_{\text{сп}} = \frac{A1 + A2}{П1 + П2} = \frac{\text{Поточні активи - Запаси}}{\text{Поточні пасиви}}, \quad (2.8)$$

3. Коефіцієнт абсолютної (миттєвої) ліквідності - Дозволяє визначити частку короткострокових зобов'язань, що підприємство може погасити найближчим часом, не чекаючи оплати дебіторської заборгованості й реалізації інших активів. Коефіцієнт абсолютної ліквідності визначається за формулою:

$$КЛ_{\text{абс}} = \frac{A1}{П1 + П2} = \frac{\text{Грошові кошти}}{\text{Поточні пасиви}}, \quad (2.9)$$

Розрахуємо коефіцієнти ліквідності для СТОВ «Гончарово» (табл. 2.11).

Таблиця 2.11

Показники ліквідності за балансом підприємства

Показник	Нормати вне значення	Значення			Абсолютне відхилення, +,-	
		2017	2018	2019	2018 до 2017	2019 до 2018
Коефіцієнт загальної (поточної) ліквідності (коефіцієнт покриття)	> 2	1,14	1,42	1,36	0,28	-0,06
Коефіцієнт швидкої ліквідності	> 1	1,1	1,36	1,28	0,26	-0,08
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	> 0,2	0,05	0,04	0,06	-0,01	0,02

Загальний коефіцієнт ліквідності в 2017-2019 рр. не відповідає нормативному значенню, тобто у підприємства не мало можливості покриття поточних зобов'язань за рахунок оборотних засобів. На кожну гривню поточних зобов'язань СТОВ «Гончарово» припадає в 2018 році 1,42 грн. оборотних активів, а в 2019 році – 1,36 грн.

Значення коефіцієнта швидкої ліквідності в 2017-2019 роках більше нормативного і свідчить, що за рахунок грошових коштів та очікуваних фінансових надходжень (дебіторська заборгованість) підприємство має можливість повністю погасити поточні зобов'язання.

Значення коефіцієнта абсолютної ліквідності протягом трьох років нижче за нормативне. Що свідчить про те, що у підприємства недостатньо грошових коштів для покриття поточних зобов'язань. В 2019 році підприємство могло погасити 6% поточної заборгованості за рахунок наявних грошових коштів.

Отже можна говорити про негативну тенденцію до зменшення ліквідності підприємства і погіршення його платоспроможності.

2.4. Аналіз ефективності роботи СТОВ «Гончарово»

Для оцінювання ефективності діяльності малого підприємства найбільш інформаційно корисними є показники розрахунку співвідношення чистого прибутку до рівня продажу, активів, власного капіталу та витрат.

Показники рентабельності малого підприємства з відображенням джерел інформаційного забезпечення фінансових розрахунків у показниках спрощених форм фінансової звітності наведено у табл. 2.12 [62].

Таблиця 2.12

Методика розрахунку показників рентабельності малого підприємства

Показник	Порядок розрахунку	Джерело отримання інформації	Характеристика показника
Показники рентабельності капіталу малого підприємства			
Рентабельність діяльності підприємства (сукупного капіталу)	чистий прибуток / сума власного і позикового капіталу	р.2350 ф.2-м / р.1900 ф.1-м	характеризує рівень прибутковості всього капіталу підприємства, що використовується в діяльності
Рентабельність власного капіталу	чистий прибуток / сума власного капіталу	р. 2350 ф.2-м / р. 1495 ф.1-м	характеризує рівень прибутковості власних коштів малого підприємства
Рентабельність основного (необоротного) капіталу	чистий прибуток / сума основного капіталу	р. 2350 ф.2-м / р. 1095 ф.1-м	характеризує рівень прибутковості основного капіталу
Показники рентабельності продажу малого підприємства			
Рентабельність реалізованої продукції	чистий прибуток / чистий дохід від реалізації продукції	р. 2350 ф.2-м / р. 2000 ф.2-м	характеризує ефективність діяльності малого підприємства
Рентабельність доходів	чистий прибуток / всього доходів	р. 2350 ф.2-м / р. 2280 ф.2-м	характеризує рівень прибутковості отриманих доходів
Показники рентабельності виробництва малого підприємства			
Рентабельність виробництва продукції	чистий прибуток / собівартість реалізованої продукції	р. 2350 ф.2-м / р. 2050 ф.2-м	характеризує рівень прибутковості виробничої діяльності
Рентабельність продукції (виробництва, діяльності) в цілому	чистий прибуток / всього витрати	р. 2350 ф.2-м / р. 2285 ф.2-м	характеризує рівень прибутковості виробництва продукції

Проаналізуємо показники рентабельності СТОВ «Гончарово» за 2017-2019 рр. (табл. 2.13).

Таблиця 2.13

Розрахунок відносних показників ефективності діяльності

СТОВ «Гончарово» за 2017-2019 рр.,%

Показник	2017	2018	2019	2019/2018 +/-, пункти
1. Показники рентабельності капіталу малого підприємства:				
1.1. Рентабельність діяльності підприємства (сукупного капіталу)	10,46	10,74	3,97	-6,77
1.2. Рентабельність власного капіталу	43,24	36,25	10,56	-25,69
1.3. Рентабельність основного (необоротного) капіталу	69,22	87,77	30,12	-57,65
2. Показники рентабельності продажу малого підприємства				
2.1. Рентабельність реалізованої продукції	57,07	65,74	23,88	-41,86
2.2. Рентабельність доходів	47,77	47,63	22,84	-24,79
3. Показники рентабельності виробництва малого підприємства				
3.1. Рентабельність виробництва продукції	141,72	121,97	34,35	-87,62
3.2. Рентабельність продукції (виробництва, діяльності) в цілому	91,47	90,98	29,60	-61,38

Розрахувавши основні показники рентабельності СТОВ «Гончарово» у таблиці 2.13 можна зробити висновок, що у 2018 році порівняно з 2017 майже всі показники мали тенденцію до збільшення. Зниження рентабельності виробництва продукції в 2018 році відбулося за рахунок збільшення розміру собівартості реалізованої продукції.

Всі показники рентабельності погіршили свої значення в 2019 році в порівнянні з 2018 роком.

У 2019 році рентабельність власного капіталу знизилася на 10,56%. Зниження рентабельності власного капіталу викликано як негативним фактором

(скороченням чистого прибутку), так і зростанням суми власного капіталу (зріст нерозподіленого прибутку).

Знизилися доходні показники рентабельності підприємства. Якщо в 2018 році підприємство з кожної гривні чистого доходу від реалізації продукції отримувало 0,65 грн. чистого прибутку, то в 2019 році – 0,23 грн. Рентабельність доходів також зменшилась з 0,47 грн. в 2018 році до 0,22 грн. в 2019 році з 1 грн. доходів від усіх видів діяльності. Це пов'язано, як зі зменшення величини чистого прибутку отриманого в 2019 році, так і збільшення загальної суми доходів від усіх видів діяльності підприємства.

Погіршилися також витратні показники рентабельності підприємства. В 2019 році з 1 грн. понесених загальних витрат було отримано 0,34 грн. чистого прибутку, що на 0,87 грн. менше ніж у 2018 році (1,21 грн.). Також відбулося зменшення чистого прибутку з 0,9 грн. в 2018 році до 0,29 грн. в 2019 році з 1 грн. витрат пов'язаних з виробництвом продукції.

Висновки до розділу 2

На основі проведеного аналізу фінансового стану СТОВ «Гончарово» можна зробити наступні висновки:

1. Горизонтальний аналіз активів СТОВ «Гончарово» показує, що їхня абсолютна сума за 2019 рік збільшилась на 21140,0 тис. грн, або на 21,61%, у тому числі за рахунок збільшення як оборотних активів на 19641,3 тис.грн, так і необоротних активів на 1498,0 тис.грн.

Вертикальний аналіз СТОВ «Гончарово» показав, що структура сукупних активів підприємства характеризується значним перевищенням в їх складі частки оборотних активів, які склали на кінець 2019 року 87,37%, і при цьому їх частка протягом року незначно збільшилась на 1,2%. Частка необоротних активів у майні підприємства на кінець 2019 року склала 12,63% і зменшилась на 1,22%.

2. У структурі оборотного капіталу в 2019 році відбулося збільшення питомої ваги найбільш мобільної його частини – грошових коштів з 2,72% до 4,88% і збільшення питомої ваги дебіторської заборгованості за товари з 6,45% до 18,8%.

3. Аналіз пасивів підприємства показав, що в структурі капіталу переважає позиковий капітал (його питома вага в 2019 році склала 63,97%). Розмір власного капіталу на протязі 2018-2019 рр. поступово зменшується з 39,42% в 2018 році до 36,03% в 2019 році, що свідчить про збільшення ступеня фінансової залежності СТОВ «Гончарово» від зовнішніх кредиторів.

4. Аналіз ліквідності показав, що підприємство має ліквідний баланс на протязі всього досліджуваного періоду. Серед розрахованих показників ліквідності лише коефіцієнт швидкої ліквідності відповідає нормативним умовам, що свідчить про спроможність підприємства що за рахунок грошових коштів та очікуваних фінансових надходжень (дебіторська заборгованість) повністю погасити поточні зобов'язання. Інші показники ліквідності нижче нормативних значень та мають тенденцію до зниження. Отже можна говорити про негативну тенденцію до зменшення ліквідності підприємства і погіршення його платоспроможності.

5. Показники рентабельності СТОВ «Гончарово» вказують на погіршення результатів діяльності підприємства в 2019 році (рентабельність діяльності підприємства зменшилась з 10,34% до 3,97%), тобто підприємство менше отримує прибутку на 1 грн. доходу (сукупного капіталу). Але, підприємство можна вважати рентабельним, так як протягом кожного фінансового року грошові надходження підприємства можуть компенсувати понесені витрати, також створюється і накопичується прибуток.

РОЗДІЛ 3

ПЛАНУВАННЯ ФІНАНСОВИХ ПОКАЗНИКІВ ДІЯЛЬНОСТІ СТОВ «ГОНЧАРОВО»

3.1. Планування показників діяльності СТОВ «Гончарово» методом найменших квадратів

Прогнозування є одним з ефективних інструментів, які використовуються для визначення ймовірнішого напрямку розвитку подій та оцінки можливих результатів певних рішень на всіх рівнях управління. Економічний прогноз має дати достовірне уявлення про те, що може бути за тих чи інших умов. Чим вищий рівень прогнозування процесів суспільного розвитку, тим ефективнішим є прогнозування, планування і керування цими процесами в суспільстві.

Ефективність функціонування діяльності підприємства характеризує його фінансовий результат, що виступає у формі прибутку або збитку та в основному залежить від його операційної діяльності. Основними економічними результатами діяльності підприємства є чистий дохід (виручка) від реалізованої продукції, валовий дохід, прибуток.

В 2019 році найбільшу питому вагу серед доходів на СТОВ «Гончарово» займав чистий дохід від реалізації продукції. Він складався з доходів від двох видів діяльності рослинництва: доходу від вирощування та продажу зернових культур 14174,6 тис.грн. (78,7%), та вирощування та продаж інших культур 3836,4 тис.грн. (16,9%).

Основна частина прибутку підприємства формується як різниця між виручкою від реалізації продукції та витратами на її виробництво.

Тобто фактори, які впливають на величину прибутку від реалізації продукції або надання послуг, є наступними:

1. Зміна обсягу реалізації – збільшення обсягів продажу рентабельної продукції веде до збільшення суми прибутку, а нерентабельної – навпаки до її зменшення.

2. Зміна собівартості продукції – її зростання є причиною зменшення прибутку, а зменшення собівартості – навпаки збільшує прибуток.

Тому доцільно обрати об'єктом планування для СТОВ «Гончарово» валовий прибуток.

Спочатку необхідно спрогнозувати показники які впливають на розмір валового прибутку, а саме виручку від реалізації продукції та собівартість реалізованої продукції.

Проведемо прогнозування даних показників діяльності підприємства методом екстраполяції. Він є найбільш простим методом планування показників підприємства.

Екстраполяція - це метод наукового дослідження, що заснований на поширенні минулих і справжніх тенденцій, закономірностей, зв'язків на майбутній розвиток об'єкта прогнозування. До методів екстраполяції відносяться метод ковзної середньої, метод експонентного згладжування, метод найменших квадратів [65].

Метод найменших квадратів дозволяє прогнозувати майбутні значення будь-якого показника на основі його попередніх значень. Він полягає в наближенні аналізованого показника математичною функцією, у найпростішому випадку – лінійної.

Сутність методу найменших квадратів складається в мінімізації суми квадратичних відхилень між спостережуваними й розрахунковими величинами. Розрахункові величини знаходяться по підібраному рівнянню - рівнянню регресії. Чим менше відстань між фактичними значеннями й розрахунковими, тим більше точний прогноз, побудований на основі рівняння регресії.

Визначимо прогнозні значення для виручки від реалізації продукції за допомогою лінійної моделі парної регресії.

Параметри регресійної моделі розраховуються за стандартними формулами методу найменших квадратів. Лінійна модель описується кривою зростання, яка має вигляд:

$$\tilde{y}_t = a_0 + a_1 t \quad (3.1)$$

де a_0 и a_1 – параметри моделі, а $t = \overline{1, n}$.

Для побудови лінійної моделі необхідно знайти параметри кривої зростання, для цього складається система нормальних рівнянь:

$$\begin{cases} a_0 n + a_1 \sum_{t=1}^n t = \sum_{t=1}^n y_t, \\ a_0 \sum_{t=1}^n t + a_1 \sum_{t=1}^n t^2 = \sum_{t=1}^n y_t t. \end{cases} \quad (3.2)$$

Для вирішення цієї системи складається таблиця розрахунку коефіцієнтів (табл. 3.1.)

Таблиця 3.1

Розрахунок коефіцієнтів системи рівнянь

t_i	y_i	t_i^2	$y_i t_i$
1			
...			
n			
$\sum t_i$	$\sum y_i$	$\sum t_i^2$	$\sum y_i t_i$

Після завершення циклу розрахунків обґрунтовується вибір варіанту прогнозних значень цільових показників на прогнозований період [66, 67].

Вирішуючи систему двох лінійних рівнянь із двома невідомими, одержимо

$$\begin{cases} \hat{a}_1 = \left(\sum_{t=1}^n (t - \bar{t})(y_t - \bar{y}) \right) / \sum_{t=1}^n (t - \bar{t})^2, \\ \hat{a}_0 = \bar{y} - \hat{a}_1 \bar{t}, \end{cases} \quad (3.3)$$

де \bar{t} и \bar{y} - середні значення моментів спостереження й рівнів ряду відповідно.

Проміжні значення для розрахунку коефіцієнтів рівняння регресії зведемо в таблицю 3.2.

Таблиця 3.2

Розрахунок параметрів моделі лінійної регресії для виручки від реалізації продукції СТОВ «Гончарово»

t_i	y_i	t_i^2	$y_i t_i$	Розрахунковий об'єм виручки, тис.грн. (V_B) (лінійний тренд)	$\frac{y - V_B}{y} \times 100\%$
1	6182,5	1	6182,5	6247,19	1,04
2	7256,9	4	14513,8	7292,13	0,48
3	8166,9	9	24500,7	8337,06	2,08
4	9556	16	38224	9381,99	1,82
5	10556	25	52780	10426,93	1,22
6	12149	36	72894	11471,87	5,57
7	13421	49	93947	12516,8	6,73
8	14533	64	116264	13561,73	6,68
9	9452	81	85068	14606,67	54,53
10	16647,2	100	166472	15651,6	5,98
11	18000,5	121	198005,5	16696,53	7,24
12	18011	144	216132	17741,47	1,49
$\sum_{t_i=7}^7$	$\sum y_i = 143932$	$\sum t_i^2 = 650$	$\sum y_i t_i = 1084984$	143932	$94,86/12 = 7,9$

Тоді система рівнянь (3.2) прийме вигляд:

$$\begin{cases} 12a_0 + 77a_1 = 143932 \\ 77a_0 + 650a_1 = 1084984 \end{cases}$$

Після рішення даної системи отримуємо значення $a_0 = 5202,3$ і $a_1 = 1044,9$; а рівняння регресії набуде вигляду:

$$V_{\text{в}} = 5202,3 + 1044,9 \cdot t$$

де t - рік, на який робиться прогноз: $t = 2020, 2021$ і 2022 роки.

Використовуючи інструмент «Аналіз даних» в Excel розрахуємо модель лінійної регресії для СТОВ «Гончарово» (дод. Б).

$$Y = 5202,3 + 1044,9 X$$

Нанесемо отримані дані на графік (рис. 3.1). Із графіка видно, що зміну виручки від реалізації продукції можна наблизити лінійною залежністю.

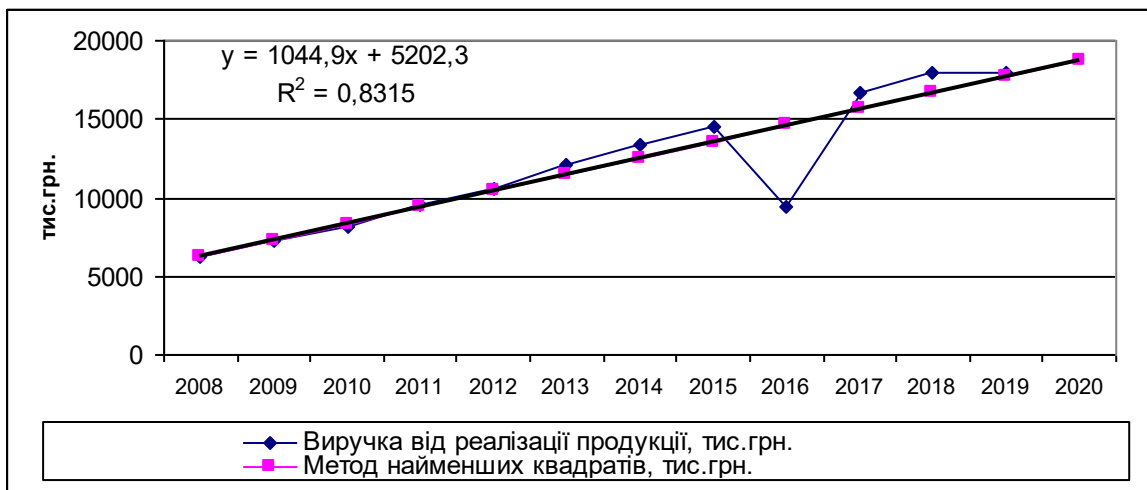

Рис. 3.1. Побудова лінійного тренду к вихідному ряду

Як міра для ступеня лінійного зв'язку двох змінних використовується коефіцієнт їхньої кореляції.

$$r = 0,8315.$$

Для якісної оцінки коефіцієнта кореляції застосовуються різні шкали, найбільше часто - шкала Чеддока. Залежно від значення коефіцієнта кореляції зв'язок може мати одну з оцінок [66]:

0,1 - 0,3 - слабка;

- 0,3 - 0,5 - помітна;
- 0,5 - 0,7 - помірна;
- 0,7 - 0,9 - висока;
- 0,9 - 1,0 - досить висока.

Високий рівень коефіцієнта кореляції r , дозволяє зробити висновок про можливість і доцільність прогнозування виручки від реалізації продукції з використанням методів регресійного аналізу.

Для того щоб зробити висновок про ефективність отриманої моделі й про можливість її використання для планування виручки від реалізації продукції, необхідно визначити середній відсоток відхилень теоретичних (розрахункових) значень виручки від фактичних, тобто визначити середню помилку прогнозу.

Розраховуємо середню відносну помилку по формулі:

$$\varepsilon = \frac{1}{n} \cdot \sum_{i=1}^n \left[\frac{|y_{\phi} - y_p|}{y_{\phi}} \cdot 100 \right] \quad (3.4)$$

$$\varepsilon = 94,86/12 = 7,9\%$$

Інтерпретація значень середньої відносної помилки для оцінки точності прогнозу представлена в таблиці 3.3.

Таблиця 3.3

Інтерпретація значень середньої відносної помилки

Середня відносна помилка (ε), %	Інтерпретація
< 10	Точність прогнозу висока
10-20	Точність хороша
20-50	Точність задовільна
> 50	Точність незадовільна

Середня відносна помилка попадає в інтервал (< 10) - точність прогнозу висока.

Далі визначаємо прогнозне значення виручки від реалізації на 2020 рік:

$$\text{Вир}_{\text{пл } 2020} = 1044,9 \cdot 13 + 5202,3 = 18786,0 \text{ тис.грн.}$$

За даними розрахунків видно, що визначений таким чином плановий обсяг виручки від реалізації в 2020 р. буде становити 18786 тис.грн.

Спрогнозуємо собівартість реалізованої продукції для СТОВ «Гончарово» методом найменших квадратів (табл. 3.4).

Використовуючи інструмент «Аналіз даних» в Excel розрахуємо модель лінійної регресії для СТОВ «Гончарово» (дод. В).

$$Y = 701,1 \cdot X + 1534,2$$

Далі визначаємо прогнозне значення собівартості реалізованої продукції на 2020 рік:

$$\text{Соб.}_{\text{пл } 2020} = 701,1 \cdot 13 + 1534,2 = 10648,5 \text{ тис.грн.}$$

Таблиця 3.4

Розрахунок параметрів моделі лінійної регресії для собівартості реалізованої продукції СТОВ «Гончарово»

t_i	y_i	t_i^2	$y_i t_i$	Розрахун. об'єм собіварт-ті, тис.грн. (V _c)	$\frac{y - V_B}{y} \times 100\%$
1	2708	1	2708	2400,34	11,36
2	3163	4	6326	3080,53	2,6
3	3930	9	11790	3760,73	4,3
4	4363,6	16	17454,4	4440,92	1,77
5	4871	25	24355	5121,11	5,13
6	5788,1	36	34728,6	5801,31	0,22
7	6573,1	49	46011,7	6481,50	1,39
8	6966	64	55728	7161,69	2,8
9	5804,2	81	52237,8	7841,89	35,1
10	6704,4	100	67044	8522,08	27,11
11	9702	121	106722	9202,27	5,15
12	12523,5	144	150282	9882,47	21,08
$\sum t_i = 77$	$\sum y_i = 73096,9$	$\sum t_i^2 = 650$	$\sum y_i t_i = 575387,5$	73096,9	$118,01/12 = 9,83$

Порівняти фактичні дані з модельованими можна за допомогою графіка 3.2.

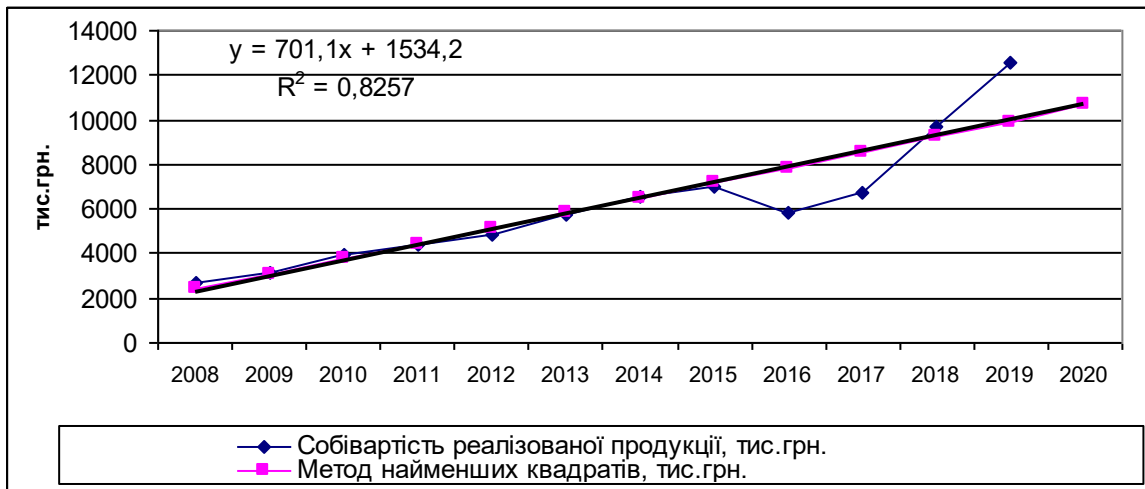

Рис. 3.2. Порівняння фактичних даних собівартості з модельованими
 Розраховуємо середню відносну помилку по формулі (3.4):

$\varepsilon = 118,01/12 = 9,83\%$ - точність прогнозу висока оскільки середня відносна помилка $< 10\%$.

3.2. Планування показників діяльності СТОВ «Гончарово» адаптивним методом Брауна

Для здійснення короткострокових прогнозів фінансових показників діяльності підприємства найбільш часто рекомендують застосовувати адаптивні методи.

Адаптивні методи прогнозування дозволяють автоматично змінити константу згладжування в процесі побудови прогнозу. Інструмент, що застосовується при побудові прогнозу в адаптивних методах це математична модель з одним фактором «час».

Прогнозування адаптивними моделями дозволяють дисконтувати данні та своєчасно пристосовувати параметри при зміні умов даних або появи нових даних, що прогнозуються. Ці моделі швидко оновлюються та не потребують здійснення розрахунків спочатку ряду.

Адаптивні моделі, включаючи модель Брауна, базуються на двох схемах: або ковзної середньої, або авторегресії.

Модель Брауна відноситься до адаптивних моделей прогнозування, здатних змінювати свою структуру і параметри, пристосовуючись до зміни умов. Всі адаптивні моделі діляться на два класи: моделі ковзкого середнього (СС - моделі) і авторегресії (АР - моделі) [68].

Згідно зі схемою ковзкого середнього оцінкою поточного рівня (спостережень) є зважене середнє всіх попередніх рівнів причому вага (множник), який відображає інформаційну цінність спостереження, тим більше, чим ближче воно знаходиться до поточного рівня. Такі моделі добре відображають тенденцію, але не дозволяють відображати коливання, наприклад сезонні [69].

У СС - моделях згладжування виробляють за допомогою параметру згладжування, який приймає значення від 0 до 1. Параметр згладжування приймає значення більше 0,5 для швидкозмінних процесів і менше 0,5 для відносно стабільних процесів.

Модель Брауна описує процеси з лінійною і параболічною тенденцією (трендом), а також випадкові процеси без тенденцій. Побудова лінійної моделі Брауна має наступні етапи [66]:

1. За першим п'яти точках тимчасового ряду за допомогою методу найменших квадратів оцінюються значення параметрів лінійної моделі для нульового моменту часу:

$$\hat{y}_t = \hat{a}_0 + \hat{a}_1 t, \quad (3.5)$$

2. З використанням параметрів \hat{a}_0 і \hat{a}_1 , знайдених на попередньому етапі, знаходимо прогноз на крок вперед ($m=1$):

$$\hat{y}_1 = \hat{a}_{0(0)} + \hat{a}_{1(0)} m = \hat{a}_{0(0)} + \hat{a}_{1(0)}, \quad (3.6)$$

3. Розрахункове значення \hat{y}_1 показника порівнюють з фактичним значенням y_1 і знаходять величину відхилення e_1 :

$$e_1 = y_1 - \hat{y}_1. \quad (3.7)$$

4. Коригуємо параметри моделі $a_{0(t)}$ і $a_{1(t)}$, за формулами:

$$a_{0(t)} = a_{0(t-1)} + a_{1(t-1)} + (1 - \beta^2)e_{(t)}, \quad (3.8)$$

$$a_{1(t)} = a_{1(t-1)} + (1 - \beta)^2 e_{(t)}, \quad (3.9)$$

де: β – коефіцієнт дисконтування даних; $1 - \beta = \alpha$ - параметр згладжування [70].

5. За допомогою скоригованих на попередньому кроці параметрів $a_{0(t)}$ і $a_{1(t)}$ знаходимо прогноз на наступний момент часу ($m=1$):

$$\hat{y}_t(m) = a_{0(t)} + a_{1(t)}m = \hat{y}_{(t+1)} = a_{0(t)} + a_{1(t)}, \quad (3.10)$$

Точковий прогноз на майбутнє розраховується за формулою:

$$\hat{y}_{(n+m)} = a_{0(n)} + a_{1(n)}m, \quad m = 1, 2, \dots \quad (3.11)$$

Початкові оцінки параметрів отримано по першим 5 точкам за допомогою методу найменших квадратів [66].

Коефіцієнти лінійної регресії розраховуються за наступними формулами:

$$a_1 = \frac{n(\sum y_i x_i) - \sum y_i \sum x_i}{n(\sum x_i^2) - (\sum x_i)^2}, \quad (3.12)$$

$$a_0 = \frac{1}{n}(\sum y_i - a_1 \sum x_i), \quad (3.13)$$

1. За допомогою розрахунків параметрів, які наведено в таблиці 3.5, підставимо ці значення у формули 3.12, 3.13 та отримаємо початкові оцінки параметрів для прогнозу виручки від реалізації продукції:

$$a_1 = \frac{5 \cdot 136201 - 15 \cdot 41718,3}{5 \cdot 55 - 15^2} = 1104,61$$

$$a_0 = \frac{41718,3 - 1104,61 \cdot 15}{5} = 5029,83$$

Вихідні дані для розрахунку значені a_0 і a_1

Рік	x_i	y_i	x_i^2	$x_i y_i$
2008	1	6182,5	1	6182,5
2009	2	7256,9	4	14513,8
2010	3	8166,9	9	24500,7
2011	4	9556	16	38224
2012	5	10556	25	52780
Сума	15	41718,3	55	136201

За формулами 3.4 – 3.8 розрахуємо параметри для моделі Брауна.

2. Знаходимо прогноз на на крок вперед:

$$\hat{y}_1 = \hat{a}_{0(0)} + \hat{a}_{1(t)} = 5029,83 + 1104,61 = 6134,44.$$

3. Знаходимо величину відхилення:

$$e_1 = y_1 - \hat{y}_1 = 6182,5 - 6134,44 = 48,06.$$

Всі розрахунки в табл. 3.6 виконані для $\alpha=0,3$; $\beta=0,7$.

4. Коректуємо параметри моделі $a_{0(t)}$ і $a_{1(t)}$ ($t=1$):

$$\begin{aligned} a_{0(t)} &= a_{0(t-1)} + a_{1(t-1)} + (1 - \beta^2) e_{(t)} = 5029,83 + 1104,61 + (1 - 0,7^2) \cdot (48,06) = \\ &= 6105,46. \end{aligned}$$

$$a_{1(t)} = a_{1(t-1)} + (1 - \beta)^2 e_{(t)} = 1104,61 + (1 - 0,7)^2 \cdot (48,06) = 1146,17.$$

5. Знаходимо прогноз на наступним момент часу ($t=2$):

$$\hat{y}_2 = 6105,46 + 1146,17 = 7251,63.$$

6. Вертаємося до пункту 3, розрахунки повторюємо до 12 року.

Прогнозування виручки від реалізації за параметрами моделі Брауна

t	y(t)	a ₀	a ₁	\hat{y}_t	$e_t = y_t - \hat{y}_t$	$\frac{ e_t }{y_t} \cdot 100\%$
0	-	5029,83	1104,61	-	-	
1	6182,5	6105,46	1146,17	6134,44	48,06	0,77
2	7256,9	7254,32	1146,65	7251,63	5,26	0,07
3	8166,9	8281,59	1125,58	8400,97	-234,07	2,86
4	9556	9483,07	1138,97	9407,18	148,82	1,55
5	10556	10588,37	1133,03	10622,06	-66,05	0,62
6	12149	11939,48	1171,51	11721,4	427,59	3,51
7	13421	13269,1	1199,41	13110,99	310,007	2,309
8	14533	14501,4	1205,22	14468,51	64,48	0,44
9	9452	12516,77	642,30	15706,62	-6254,62	66,17
10	16647,2	14938,02	956,23	13159,07	3488,13	20,95
11	18000,5	16968,44	1145,79	15894,25	2106,24	11,70
12	18011	18061,59	1136,50	18114,24	-103,23	0,57

7. Параметри моделі, що отримані в останній момент часу (t=12), використовуємо для побудови прогнозу на 2020 рік.

$$V_{\text{пл}2020} \hat{y}_{12(1)} = \hat{y}_{13} = a_{0(12)} + a_{1(12)} \cdot 1 = 18061,59 + 1136,5 \cdot 1 = 19198,09 \text{ тис.грн.}$$

Значення параметрів моделі свідчать про наступне: параметр = 5029,83 указує на точність побудованої моделі, оскільки фактичне значення останнього рівня динамічного ряду не сильно перевищує цей параметр; параметр = 1104,61 характеризує щорічне зростання обсягу виручки від реалізації на 1104,61 тис.грн.

Розраховуємо середню відносну помилку по формулі (3.4):

$$\varepsilon (\text{модель за методом Брауна}) = 111,52/12 = 9,29\%$$

Середня відносна помилка за методом Брауна попадає в інтервал < 10% – точність прогнозу висока.

На рисунку 3.3 представлено результати прогнозної та фактичної виручки від реалізації продукції за моделлю Брауна.

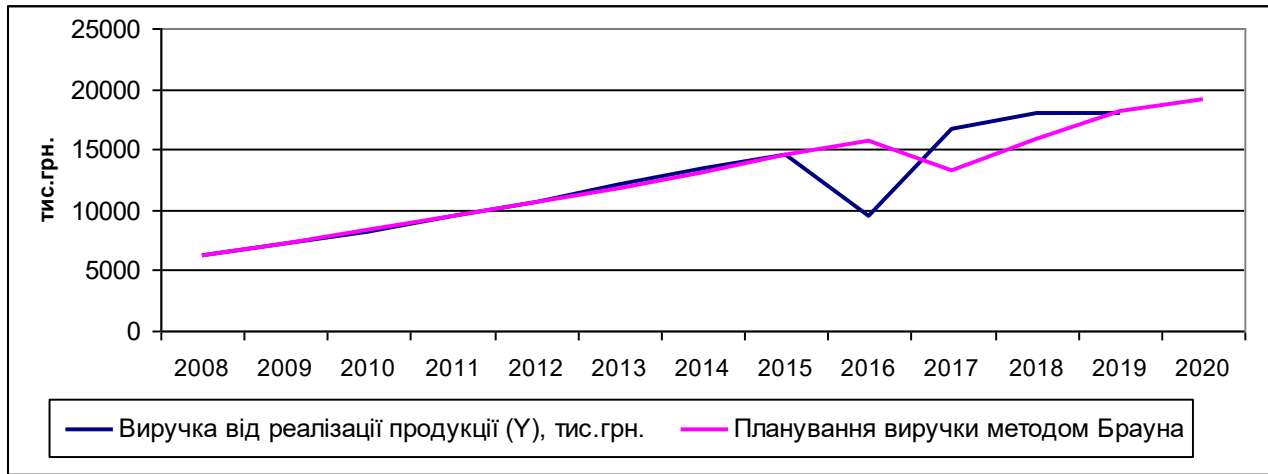

Рис. 3.3. Порівняння даних фактичної виручки з модельованими за методом Брауна

Спрогнозуємо собівартість реалізованої продукції за методом Брауна.

1. За допомогою розрахунків параметрів, які наведено в таблиці 3.7, підставимо ці значення у формули 3.12, 3.13 та отримаємо початкові оцінки параметрів для прогнозу собівартості реалізованої продукції:

$$a_1 = \frac{5 \cdot 62633,4 - 15 \cdot 19035,6}{5 \cdot 55 - 15^2} = 552,66$$

$$a_0 = \frac{19035,6 - 552,66 \cdot 15}{5} = 2149,14$$

Таблиця 3.7

Вихідні дані для розрахунку значені a_0 і a_1

Рік	x_i	y_i	x_i^2	$x_i y_i$
2008	1	2708	1	2708
2009	2	3163	4	6326
2010	3	3930	9	11790
2011	4	4363,6	16	17454,4
2012	5	4871	25	24355
Сума	15	19035,6	55	62633,4

За формулами 3.5 – 3.9 розрахуємо параметри для моделі Брауна.

2. Знаходимо прогноз на на крок вперед:

$$\hat{y}_1 = \hat{a}_{0(0)} + \hat{a}_{1(t)} = 2149,14 + 552,66 = 2701,8.$$

3. Знаходимо величину відхилення:

$$e_1 = y_1 - \hat{y}_1 = 2708 - 2701,8 = 6,2.$$

Всі розрахунки в табл. 3.8 виконані для $\alpha=0,3$; $\beta=0,7$.

Таблиця 3.8

Прогнозування собівартості реалізованої продукції за параметрами моделі

Брауна

t	y(t)	a ₀	a ₁	\hat{y}_t	$e_t = y_t - \hat{y}_t$	$\frac{ e_t }{y_t} \cdot 100\%$
0	-	2149,14	552,66	-	-	
1	2708	2672,82	558,02	2701,8	6,2	0,22
2	3163	3196,24	551,91	3230,84	-67,84	2,14
3	3930	3840,89	568,28	3748,16	181,83	4,62
4	4363,6	4385,93	564,17	4409,18	-45,58	1,04
5	4871	4909,76	557,05	4950,11	-79,11	1,62
6	5788,1	5630,67	585,97	5466,82	321,27	5,55
7	6573,1	6398,43	618,05	6216,65	356,45	5,42
8	6966	6990,74	613,51	7016,49	-50,49	0,72
9	5804,2	6686,22	451,50	7604,25	-1800,05	31,01
10	6704,4	6916,73	412,50	7137,73	-433,33	6,46
11	9702	8539,34	626,05	7329,23	2372,76	24,45
12	2708	10878,03	928,28	9165,40	3358,09	26,81

4. Коректуємо параметри моделі $a_{0(t)}$ і $a_{1(t)}$ ($t=1$):

$$\begin{aligned} a_{0(t)} &= a_{0(t-1)} + a_{1(t-1)} + (1 - \beta^2)e_{(t)} = 2149,14 + 552,66 + (1 - 0,7^2) \cdot (6,2) = \\ &= 2672,82 \end{aligned}$$

$$a_{1(t)} = a_{1(t-1)} + (1 - \beta)^2 e_{(t)} = 552,66 + (1 - 0,7)^2 \cdot (6,2) = 558,02.$$

5. Знаходимо прогноз на наступним момент часу (t=2):

$$\hat{y}_2 = 2672,82 + 558,02 = 3230,84.$$

6. Вертаємося до пункту 3, розрахунки повторюємо до 12 року.

7. Параметри моделі, що отримані в останній момент часу (t=12), використовуємо для побудови прогнозу на 2020 рік.

$$\text{Соб}_{\text{пл}} 2020 \hat{y}_{12(1)} = \hat{y}_{13} = a_{0(12)} + a_{1(12)} \cdot 1 = 10878,03 + 928,28 \cdot 1 = 11806,31 \text{ тис.грн.}$$

На рисунку 3.4 представлено результати прогнозних та фактичних даних собівартості реалізованої продукції за моделлю Брауна.

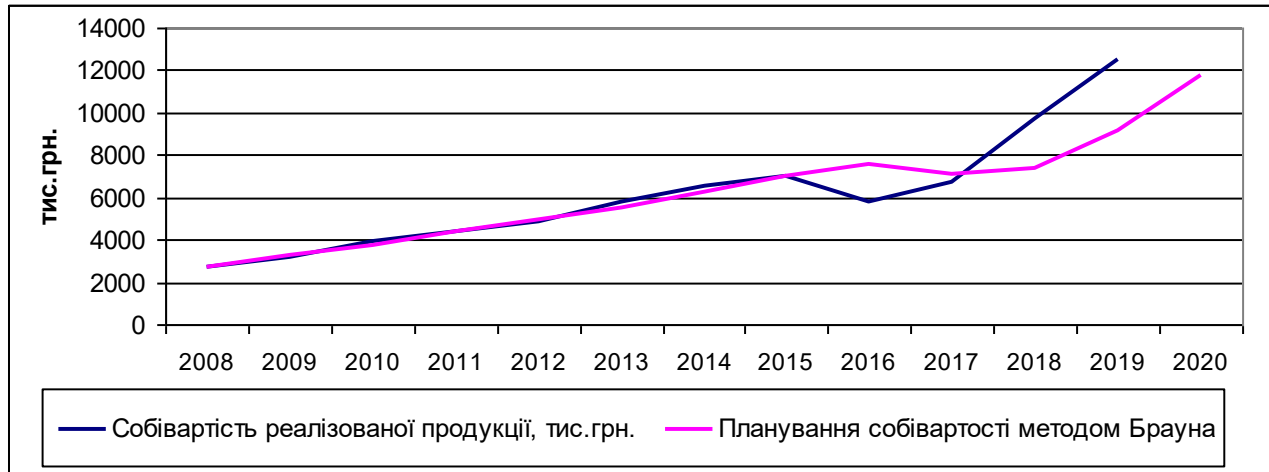

Рис. 3.4. Порівняльні результати прогнозу та фактичних даних собівартості реалізованої продукції за методом Брауна

Середня відносна помилка для собівартості:

$$\varepsilon (\text{модель за методом Брауна}) = 110,11 / 12 = 9,17\%.$$

Середня відносна помилка за методом Брауна менше $< 10\%$ – точність прогнозу висока.

3.3. Вибір найкращого методу планування фінансових показників підприємства СТОВ «Гончарово»

Спрогнозував показники діяльності СТОВ «Гончарово», які мають вплив на формування валового прибутку підприємства двома методами, а саме: методом найменших та методом Брауна, здійснимо вибір найкращого методу планування показників. Для цього порівнюємо точності (помилки) прогнозу показників.

Результати розрахунків, а саме помилка прогнозу у відсотках по кожному показнику з 2 методів прогнозування представлена у табл. 3.9.

Таблиця 3.9

Середня відносна помилка апроксимації (помилка прогнозу) за трьома методами прогнозування, %

Показник	Методи прогнозування	
	Метод найменших квадратів	Метод Брауна
Виручка від реалізації продукції	7,9	9,29
Собівартість реалізованої продукції	9,83	9,17

Розрахуємо прогнозний валовий прибуток СТОВ «Гончарово» на 2020 року різними методами.

Зведемо розраховані показники валового прибутку в таблицю 3.10.

Таблиця 3.10

Зіставлення економічних показників фінансових результатів отриманих різними методами планування

Показник	Базовий 2019	Плановий 2020 метод Брауна	Плановий 2020 метод найменших квадратів
Дохід від реалізації робіт, тис.грн.	1801	19198,09	18786

Продовження табл. 3.10

Показник	Базовий 2019	Плановий 2020 метод Брауна	Плановий 2020 метод найменших квадратів
Собівартість реалізації робіт, тис.грн.	12523,5	11806,31	10648,5
Валовий прибуток, тис.грн.	5487,5	7391,78	8137,5

Як видно з табл. 3.10 при прогнозуванні обома методами відбувається збільшення планованого розміру валового прибутку.

Для обрання найкращого методу прогнозування, які були використані у роботі необхідно врахувати як переваги, так і певні недоліки, що притаманні даними методам прогнозування.

Характерною особливістю адаптивного прогнозування є здатність безперервного врахування якісних і кількісних змін у динаміці процесів, які досліджуються, за рахунок надання більшої інформаційної цінності даним, що отримані у періоди часу, найближчі до моменту прогнозування. Це дозволяє оновлювати прогнози достатньо швидко, за допомогою нескладних математичних процедур і, як наслідок, своєчасно корегувати управлінські рішення для отримання бажаного або можливого прибутку [71].

Серед адаптивних моделей найбільше розповсюдження отримали ті, що базуються на процедурі експоненціального згладжування. Це пояснюється тим, що такі моделі дозволяють отримувати верифіковані результати в умовах нестабільного середовища, тобто коли відсутня достовірна інформація про динаміку як окремих економічних процесів, так і зовнішнього середовищ в цілому [71].

Адаптивні моделі прогнозування мають ряд переваг у порівнянні з багатьма іншими відомими моделями, серед яких головним є те, що вони не вимагають

суттєвих математичних обчислень, є простими у реалізації, не накладають обмежень на довжину ряду та дозволяють швидко побудувати прогноз [72].

Недоліки, що мають адаптивні моделі, викликані тим, що вони будують прогнозне значення із запізненням на один крок. У випадках, коли має місце різкий спад чи різкий зріст рівнів ряду, або коли знак тенденції змінюється зі зросту на спад чи зі спаду на зріст, такі моделі не можуть спрогнозувати майбутні значення правильно [72].

Метод найменших квадратів має наступні переваги [23, 73]:

1. Дає можливість отримувати достатньо надійні результати.
2. Дозволяє проаналізувати вплив ряду факторів, дати кількісну оцінку ступеню їх впливу на формування оборотних активів.
3. Кореляційний та регресійний аналіз є одними з найважливіших у групі економіко-статистичних методів.
4. Збір статистичних даних здійснюється на основі первинних документів, звітних даних.
5. Використовувати метод доцільно при прогнозуванні показників на короткострокову та середньострокову перспективу

Недоліками методу найменших квадратів є:

1. Потребує виконання певних умов: факторні та результативні ознаки мають підкорятися закону нормального розподілу.
2. Є трудомістким, і в сучасних умовах для його проведення широко використовується ПЕОМ.
3. Оптимальні статистичні властивості коефіцієнтів регресії m та a_0, a_1, \dots, a_n , які визначаються за допомогою методу найменших квадратів, залежать від ряду передумов, порушення яких може негативно вплинути на результати моделювання, і отже, на результати оцінки.

На основі розглянутих варіантів планування фінансових показників, з врахуванням недоліків перерахованих вище, які є при плануванні адаптивними

моделями можна стверджувати про доцільність планування фінансових показників для СТОВ «Гончарово» методом найменших квадратів, який дає більшу точність необхідної величини фінансових показників при розрахунку.

3.4. Основні шляхи покращення діяльності СТОВ «Гончарово»

Для СТОВ «Гончарово», яке має вузький напрям діяльності, а саме займається лише рослинництвом, одним з напрямів покращання його фінансового стану та діяльності взагалі може стати розробка нових видів послуг, або виробництва продукції тваринництва, яка зацікавить споживачів, що дасть змогу стабілізувати і покращити фінансовий стан підприємства.

Слід відмітити, що фінансовий стан підприємства не може бути стійким, якщо воно не отримує прибутку у розмірах, що забезпечують необхідний приріст фінансових ресурсів, спрямованих на зміцнення матеріально-технічної бази підприємства та їх соціальної сфери.

Тому одним із основних напрямків покращення фінансового стану підприємства є збільшення його прибутку. Збільшувати прибуток можна за допомогою багатьох факторів. Резерви зростання прибутку - це кількісні можливості збільшення прибутку завдяки:

- збільшенню ціни на продукцію, надані послуги та виконану роботу;
- аналізу використання ресурсів підприємства, собівартості виготовленої продукції;
- збільшенню обсягу реалізації продукції;
- зменшенню витрат на реалізацію продукції (товарів, послуг).

Збільшення ціни на продукцію, надані послуги, виконану роботу не завжди є доцільним, тому не варто його використовувати, оскільки в умовах пануючого кризового стану економіки країни, а також конкуренції на ринку покупці не

завжди можуть та не хочуть переплачувати за надані послуги, виконану роботу, товари.

Ще одним із напрямків пошуку резервів зростання прибутку є аналіз використання ресурсів підприємства, собівартості виготовленої продукції.

Обсяг власних фінансових ресурсів можна збільшити шляхом:

- зменшення суми постійних витрат на утримання управлінського персоналу та ремонт основних засобів;

- зниження рівня змінних витрат за рахунок скорочення чисельності персоналу і зростання продуктивності праці;

- прискореної амортизації основних засобів;

- реалізації невикористовуваного майна [74].

Одним з основних і найбільш радикальних напрямів фінансового оздоровлення підприємства є пошук внутрішніх резервів збільшення прибутковості виробництва і досягнення беззбиткової роботи за рахунок більш повного використання виробничої потужності підприємства, підвищення якості і конкурентоспроможності продукції (товарів, послуг), зниження її собівартості, раціонального використання матеріальних, трудових і фінансових ресурсів, скорочення непродуктивних витрат і втрат.

При цьому основну увагу потрібно приділити питанням ресурсозбереження: впровадженню прогресивних норм, нормативів і ресурсозберігаючих технологій, використанню вторинної сировини, організації діючого обліку і контролю за використанням ресурсів, вивченню і впровадженню передового досвіду в здійсненні режиму економії, матеріального і морального стимулювання працівників за економію ресурсів і скорочення непродуктивних витрат і втрат.

Резерви зниження витрат, виявлених за кожною статтею витрат за рахунок конкретних організаційно-технічних заходів (поліпшення організації праці), будуть сприяти економії заробітної плати, енергії тощо.

У результаті впровадження організаційно-технічних заходів сума економії витрат із оплати праці збільшиться на відсоток відрахувань від фонду оплати праці, що включаються у собівартість продукції (єдиний соціальний внесок).

Продуктивність праці - це один із факторів, що впливає на витрати підприємства. При цьому необхідно враховувати, що зниження витрат багато в чому залежить від правильного співвідношення темпів зростання продуктивності праці і збільшення заробітної плати. Зростання продуктивності праці повинне випереджати зростання заробітної плати, забезпечуючи тим самим зниження витрат підприємства [75].

Також важливо скорочувати загальновиробничі та адміністративні витрати. Це, перш за все, спрощення і здешевлення апарату управління, економія на управлінських витратах, а також скорочення витрат на заробітну плату допоміжних і підсобних робітників.

Основними резервами зменшення собівартості продукції (товарів, послуг) є збільшення обсягів виробництва, скорочення витрат на реалізацію за рахунок підвищення рівня продуктивності праці, раціонального використання матеріальних, енергетичних та трудових ресурсів.

Зниження витрат на виробництво і реалізацію продукції - основний резерв збільшення прибутку підприємства. Зменшити витрати на виробництво можна завдяки технічним і технологічним заходам [40].

Також важливим резервом для покращення фінансового стану підприємства є скорочення дебіторської та кредиторської заборгованості підприємства.

Основними джерелами резервів підвищення рівня рентабельності продукції є збільшення суми прибутку від реалізації продукції, зниження собівартості товарної продукції [76].

Отже, аналізуючи витрати на виробництво продукції, можна знайти резерви їх зниження, які водночас є і резервами збільшення прибутку.

У процесі пошуку підвищення фінансового стану нашого підприємства використовуємо п'ятифакторну модель Альтмана. П'ять факторів (коефіцієнтів), найбільш повно можуть охарактеризувати і фінансовий потенціал підприємства. Ця модель дає можливість з досить високою точністю визначити фінансовий стан підприємства та оцінити ймовірність банкрутства [77, с. 92-100].

Формула розрахунку п'ятифакторної моделі Е. Альтмана має вигляд:

$$Z = 1,2 x_1 + 1,4x_2 + 3,3x_3 + 0,6x_4 + 0,999x_5 \quad (3.14)$$

де x_1 - відношення власного оборотного капіталу до всього активів;

x_2 - відношення нерозподіленого прибутку до всього активів;

x_3 - відношення прибутку до виплати відсотків до всього активів;

x_4 - відношення власного капіталу до зобов'язань;

x_5 - відношення чистого доходу до всього активів.

Для визначення ймовірності банкрутства порівнюється розрахований індекс із його критичним значенням. Наведемо формули для розрахунку зазначених вище факторів на основі даних СТОВ «Гончарово».

Згідно з даними підприємства можемо проаналізувати:

$$X_1 = (\text{ф.1, р.1195} - \text{р.1695}) / \text{ф.1, р.1300}$$

$$X_1 = (103938 - 76100,2) / 118968 = 0,23$$

$$X_2 = \text{ф.2, р.2350} / \text{ф.1, р.1300}$$

$$X_2 = 4302 / 118968 = 0,036$$

$$X_3 = \text{ф.2, р. 2290} / \text{ф.1, р.1300}$$

$$X_3 = 4302 / 118968 = 0,036$$

$$X_4 = \text{ф.1, р.1495} / (\text{ф.1, р.1959} + \text{р.1695})$$

$$X_4 = 42867,8 / 76100,2 = 0,563$$

$$X_5 = \text{ф.2, р.2000} / \text{ф.1, р.1300}$$

$$X_5 = 18011,07 / 118968 = 0,151$$

У залежності від отриманого результату визначаємо ймовірність настання банкрутства досліджуваного підприємства за допомогою спеціальної шкали (табл. 3.11) [78, с.84].

Таблиця 3.11

Шкала визначення стану підприємства за моделлю Е.Альтмана

Розраховані значення критерію (індексу)	Ймовірність банкрутства
1,8	Дуже висока
1,81 – 2,6	Висока
2,61 – 2,9	Низька
2,91 – 3,0	Дуже низька

Таким чином, зіставляємо отримане значення із шкалою та робимо відповідні висновки про ймовірність банкрутства СТОВ «Гончарово»: як бачимо, індекс дорівнює $< 1,8$, а це означає, що ймовірність банкрутства підприємства є дуже високою.

Тобто СТОВ «Гончарово» потребує розробки заходів спрямованих на покращення його фінансового стану, які повинні містити у собі управління доходами та витратами, управління капіталом та грошовими коштами.

3.5. Управління дебіторською заборгованістю підприємства

Політика управління дебіторською заборгованістю підприємства є за своїм економічним змістом його кредитною політикою стосовно покупців товарів, яка спрямована на розширення обсягу обороту та яка полягає в оптимізації загального розміру цієї заборгованості і забезпечення своєчасної її інкасації [76].

У процесі управління дебіторською заборгованістю з метою прискорення розрахунків доцільно використовувати сучасні форми її рефінансування. Під рефінансуванням розуміють переведення дебіторської заборгованості в інші форми оборотних активів підприємства (грошові кошти або високоліквідні цінні папери) з метою прискорення розрахунків. Основними формами рефінансування дебіторської заборгованості, що застосовуються нині, є факторинг, форфейтинг, облік векселів.

Факторинг — фінансова операція, за якою одна сторона (фактор) передає або зобов'язується передати грошові кошти в розпорядження іншої сторони (клієнта) за плату, а клієнт поступається або зобов'язується поступитися фактору своїм правом грошової вимоги до третьої особи (боржника) [79].

Метою ж факторингового обслуговування є негайне інкасування коштів (або одержання їх на визначену у факторинговому договорі дату) незалежно від платоспроможності платника. У нашій країні негайно, або через 2–3 дні, постачальник одержує від факторингового відділу банку визначений відсоток від суми вимог [80].

Факторинг може виконувати також й інші функції, зокрема покриттям ризиків, пов'язаних зі своєчасним отриманням оплати, управлінням дебіторською заборгованістю клієнта, наданням консалтингових послуг фактором власнику дебіторської заборгованості.

На кінець 2019 року СТОВ «Гончарово» мало дебіторську заборгованість за товари на суму 3620 тис.грн. строк погашення якої перевищив 18 місяців.

З метою зменшення розміру дебіторської заборгованості за товари пропонується укладення договору факторингового обслуговування у банку.

Схема факторингу:

- Клієнт укладає з банком договір факторингу терміном на 3 роки.
- Клієнт повідомляє покупця про відступлення права вимоги та реквізити для оплати за контрактом.

- В рамках чинного з покупцем контракту Клієнт відвантажує продукцію покупцеві на умовах відстрочки платежу.

- Відразу після надання в Банк документів, що підтверджують поставку (накладна), Банк перераховує клієнту грошові кошти в розмірі до 90% від суми товару або послуги.

- Покупець погашає свій борг з постачання на транзитний рахунок банку.

- Банк з отриманого платежу утримує виплачене клієнтові фінансування (до 90%), а залишок платежу (від 10%) перераховує на поточний рахунок клієнта.

Базова процентна ставка по короткострокових кредитах для юридичних осіб складає 28% річних.

До запровадження договору факторингового обслуговування необхідно визначити наскільки є ефективна дана пропозиція.

Оцінка ефективності використання договору факторингового обслуговування з відстрочкою платежу 90 календарних днів використовується в наступній послідовності:

Дані для розрахунку:

- максимальний ліміт – 90 % ,
- підприємство продало банку право на стягнення дебіторської заборгованості на суму 3620 тис.грн.,
- ставка в гривні – 24% ,
- комісію за обслуговування – 0,5 % ,
- винагороду за проведення факторингу – 0,3% від суми поставки,
- 28% - середній рівень процентної ставки на ринку грошових ресурсів.

Перейдемо до розрахунку:

1. Визначимо залишки дебіторської заборгованості при реалізації товару з відстрочкою платежу 90 календарних днів:

$$Дз = (3620/360) \cdot 90 = 905 \text{ тис.грн.}$$

Це дозволяє розрахувати можливу суму вивільнених коштів, що отримує підприємство:

$$3620 - 905 = 2715 \text{ тис.грн.} - \text{вивільнення коштів.}$$

2. Визначаємо комісію за обслуговування :

$$3620 * 0,5\% = 18,1 \text{ тис.грн.}$$

3. Визначаємо винагороду за проведення факторингу:

$$3620 * 0,9 * 0,3\% = 9,77 \text{ тис.грн.}$$

4. Визначаємо загальні витрати на рефінансування:

$$18,1 + 9,77 = 27,87 \text{ тис.грн.}$$

5. Визначаємо ціну рефінансування:

$$27,87 / (3620 * 0,9) * 100 = 0,86\%$$

Ціна рефінансування характеризується рівнем додаткових відносно додатково отриманих грошових активів:

$0,86\% < 28/360 * 24 = 1,86\%$ - факторингові витрати менші, ніж сплата відсотків за кредит для компенсації дебіторської заборгованості у випадку невикористання факторингу.

Таким чином, операція рефінансування дебіторської заборгованості за допомогою факторингу ефективна.

Застосування договору факторингового обслуговування з відстрочкою платежу 90 календарних днів дозволить зменшити дебіторську заборгованість за товари на 640 тис.грн, отримати ліквідні активи (грошові кошти) в сумі 3592,13 тис.грн, при витратах на рефінансування у сумі 27,87 тис.грн. (табл.3.12)

Таблиця 3.12

Прогнозовані показники

№	Показник	2019	Прогнозні значення
1	Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості (К _{дз})	0,21	0,22
2	Період погашення дебіторської заборгованості (t _{дз}), дні	1714	1636

Висновки до розділу 3

1. З метою нейтралізації ризику неприбутковості, покращення фінансової діяльності, підвищення управління фінансовими ресурсами, необхідно постійно аналізувати та прогнозувати показники діяльності підприємства, які мають вплив на формування фінансових результатів.

2. Для прогнозування показників діяльності в бакалаврській роботі були використані два методи, а саме метод найменших квадратів та метод Брауна.

3. Для того щоб зробити висновок про ефективність отриманої моделі й про можливість її використання для планування показників діяльності підприємства, визначають середній відсоток відхилень теоретичних (розрахункових) значень показників від фактичних, тобто визначають середню помилку прогнозу.

4. Отримані результати за двома методами передбачають збільшення валового прибутку в 2020 році, а саме при плануванні методом найменших квадратів прибуток збільшиться на 2650 тис.грн., за методом Брауна відбувається збільшення на 1904,28 тис.грн.

5. Кожен з методів прогнозування має певні недоліки, які впливають на точність розрахунків. Результати розрахунків двома методами з врахуванням існуючих недоліків при прогнозуванні різними методами дозволили визначити, що більш точним методом прогнозування показників діяльності для СТОВ «Гончарово» є метод найменших квадратів.

6. Заходи, спрямовані на покращання фінансового стану підприємства, можуть містити в собі: вивчення попиту на продукцію, що випускається, з метою розширення ринку; аналіз складових собівартості продукції і визначення шляхів її зниження; збуту переорієнтації на випуск іншої продукції; виявлення наднормативних запасів матеріальних цінностей для залучення їх в господарський оборот або реалізації; вивчення руху дебіторської заборгованості з метою її зменшення; вивчення можливості одержання довгострокових кредитів; аналіз

складових короткострокової дебіторської заборгованості і можливості її зменшення; аналіз складових першочергових платежів із прибутку з метою недопущення нераціональних виплат; контроль за фінансовим станом підприємства і дотриманням виробленої фінансової стратегії.

7. Сучасний стан взаєморозрахунків між підприємствами характеризується значною часткою простроченої дебіторської заборгованості. Рішення про надання або обмеження товарного кредиту контрагенту ухвалюються керівництвом підприємств без врахування впливу вибраної кредитної політики на майбутні фінансові результати, що призводить до необґрунтованого зростання дебіторської заборгованості.

8. З метою покращення фінансового стану підприємства рекомендовано звертати увагу на управління дебіторською заборгованістю.

9. Запропоновано формалізовану модель оцінки наслідків формування політики товарного кредитування, у випадку використання факторингу, за якою доведено, що факторингові витрати менші, ніж сплата відсотків за кредит для компенсації дебіторської заборгованості.

ВИСНОВКИ

Проаналізувавши фінансовий стан та спланувавши показники фінансово-господарської діяльності підприємства, можна зробити наступні висновки.

1. В умовах підвищеного впливу ризиків на діяльність підприємств суттєво зростає роль фінансового планування у забезпеченні ефективного та збалансованого функціонування підприємства.

2. У процесі фінансового планування найчастіше використовують такі методи планування, нормативний, розрахунково-аналітичний, балансовий, метод оптимізації планових завдань, економіко-математичне моделювання, метод експертних оцінок, коефіцієнтів і програмно-цільовий метод.

3. Здійснений аналіз фінансово-господарської діяльності СТОВ «Гончарово» показав, що формування фінансових ресурсів на теперішній час відбувається за рахунок залучених фінансових ресурсів, з тенденцією до їх збільшення.

4. Аналіз показників фінансової стійкості та ліквідності СТОВ «Гончарово» свідчить про погіршення фінансової стійкості підприємства та його платоспроможності.

5. Аналіз ефективності діяльності СТОВ «Гончарово» показав, що в 2019 році підприємство є рентабельним, але відбулося погіршення всіх показників рентабельності, через суттєве зменшення чистого прибутку отриманого підприємством.

6. Планування показників діяльності, які мають вплив на формування фінансового результату СТОВ «Гончарово» було здійснено двома методами, а саме методом Брауна, методом найменших квадратів.

7. Отримані результати за всіма методами передбачають збільшення валового прибутку в прогнозному 2020 році.

8. За результатами співставлення отриманих помилок прогнозів та на основі порівняльного аналізу переваг та недолік методів - кращим методом

планування було визначено, метод найменших квадратів, який визначається більшою наближеністю результату планування до реальних умов реалізації плану.

9. Щодо покращення фінансового стану було запропоновано використовувати одну з форм рефінансування дебіторської заборгованості – факторинг. За рахунок рефінансування дебіторської заборгованості за допомогою факторингу зріс коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості в прогнозованому періоді до 0,22, що призвело до зменшення періоду оборотності дебіторської заборгованості за продукцію на 78 днів.

10. Одержані результати мають прикладну цінність та апробовані на студентській науково-практичній Інтернет-конференції.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Білуха М.Т. Фінансовий контроль: теорія, ревізія, аудит / М.Т. Білуха. - К.: Українська акад. оригінальних ідей, 2005. - С. 69-75.
2. Наказ Міністерства фінансів України Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 Загальні вимоги до фінансової звітності затверджений 07. 02. 2013 р. № 73 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/RE22868.html.
3. Загородній А. Г. Фінансово-економічний словник / А. Г. Загородній, Л. Г. Вознюк. – К. : Знання, 2007. – 1072 с.
4. Гордієнко К. Л. Економічний тлумачний словник. Понятійна база законодавства України у сфері економіки / К. Л. Гордієнко. – [вид. 2-ге, перероб. і доп.]. – К. : КНТ, 2007. – 360 с.
5. Зятковський І. В. Фінанси підприємств : навч. посіб. / І. В. Зятковський [2-ге вид., перероб. та доп.]. – К. : Кондор, 2003. – 364 с.
6. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання : підручник / Л. О. Омелянович, О. В. Чайковська, Г. Є. Долматова та ін. – [3-тє вид., перероб. і доповн.]. – К. : Знання, 2011. – 231 с.
7. Бердар М. М. Фінанси підприємств : навч. посіб. / М. М. Бердар. – К. : Центр учбової літератури, 2010. – 352 с.
8. Халатур С. М. Особливості фінансової діяльності підприємств сільськогосподарської галузі / С. М. Халатур, Є. М. Кубасова // Економіка та держава. - 2017. - № 8. - С. 53-56.
9. Крейнина М.Н. Финансовый менеджмент: учеб.пособие / М.Н. Крейнина. – М. : Дело и Сервис, 1998. - 304 с.
10. Покропивний С.Ф. Економіка підприємства / С.Ф. Покропивний. -К.: КНЕУ, 2001. - 528 с.

11. Савицька Г.В. Економічний аналіз діяльності підприємства / Г.В. Савицька. - К.: Знання, 2004. - 654 с.
12. Цал-Цалко Ю.С. Фінансовий аналіз / Ю.С. Цал-Цалко // Фінансовий аналіз. - К.: Центр учбової літератури, 2008. - 566 с.
13. Лайко П.А. Фінанси АПК: Навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / П.А. Лайко, Ю.І. Ляшенко. – К.: ДІА, 2000. – 225 с.
14. Гудзь О.Є. Фінансові ресурси сільськогосподарських підприємств : монографія / О.Є. Гудзь. – К. : ННЦ ІАЕ, 2007. – 578 с.
15. Олійник К. А. Фінансове забезпечення малих сільськогосподарських підприємств / К. А. Олійник // Інноваційна економіка : всеукр. наук.-вироб. журн. – 2012. – № 10. – С. 257–262.
16. Портал «Аграрний сектор України» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://agroua.net>
17. Гудзь О.Є. Джерела формування фінансових ресурсів сільськогосподарських підприємств / О.Є. Гудзь // Облік і фінанси АПК. – 2007. – № 3/5. – С. 100 – 105.
18. Рудницька О. М. Шляхи покращання фінансового стану українських підприємств / О. М. Рудницька, Я. Р. Біленська // Вісник Національного університету "Львівська політехніка". – 2009. – № 649 : Логістика. – С. 132–138.
19. Норд Г. Л. Визначення системи показників щодо формування фінансових результатів / Г. Л. Норд, В. О. Куслій // Вісник Житомирського державного технологічного університету. Серія : Економічні науки. - 2018. - № 2. - С. 21-27.
20. Артеменко В.Г. Экономический анализ: учебное пособие / В.Г. Артеменко, Н.В. Анисимова. – М. : КНОРУС, 2011. – 288 с.
21. Бочаров В.В. Финансовый анализ / В.В. Бочаров. – 2-е изд. – СПб. : Питер, 2009. – 240 с.

22. Грабовецький Б.Є. Економічний аналіз / Б.Є. Грабовецький. – К. : Центр учбової літератури, 2009. – 256 с
23. Болюх М.А. Економічний аналіз / М.А. Болюх, В.З. Бурчевський, М.І. Горбаток ; за ред. М.Г. Чумаченка. – К. : КНЕУ, 2003. – 540 с.
24. Економічний аналіз / М.А. Болюх, В.З. Бурчевський, М.І. Горбаток та ін. ; за ред. М.Г. Чумаченка. – Вид. 2-ге, перероб. і доп. – К. : КНЕУ, 2003. – 556 с.
25. Кіндрацька Г.І. Економічний аналіз: теорія і практика / Г.І. Кіндрацька, М.С. Білик, А.Г. Загородній. – К. : Знання, 2008. – 428 с.
26. Ковалев В.В. Управление денежными потоками, прибылью и рентабельностью / В.В. Ковалев. – М. : Проспект, ТК Велби, 2007. – 336 с.
27. Лахтіонова Л.А. Фінансовий аналіз суб'єктів господарювання / Л.А. Лахтіонова. – Київ. нац. екон. ун-т. – К., 2007. – 387 с.
28. Мец В.О. Економічний аналіз фінансових результатів та фінансового стану підприємства / В.О. Мец. – К. : Вища шк., 2005. – 246 с.
29. Мних Є.В. Фінансовий аналіз: навч. посібник / Є.В. Мних, Н.С. Барабаш. – К. : КНТЕУ, 2010. – 412 с
30. Мошенський С.З. Економічний аналіз: Підручник для студентів економічних спеціальностей вищих навчальних закладів / С.З. Мошенський, О.В. Олійник ; за ред. Ф.Ф. Бутинця. – 2-ге вид., доп. і перероб. – Житомир : ПП «Рута», 2007. – 704 с.
31. Організація і методика економічного аналізу / Автори і уклад. Г.І. Андрєєва, В.А. Андрєєва. – Суми : ДВНЗ «УАБС НБУ», 2009. – 353 с.
32. Попович П.Я. Економічний аналіз діяльності суб'єктів господарювання / П.Я. Попович. – Тернопіль : Економічна думка, 2009. – 227 с.
33. Роберт С. Хиггинс Финансовый анализ. Инструменты для принятия бизнес-решений / Роберт С. Хиггинс. – Analysis for Financial Management. – М. : Вильямс, 2007. – 464 с.

34. Савицкая Г.В. Анализ хозяйственной деятельности / Г.В. Савицкая. – М. : ИНФРА-М, 2003. – 285 с.
35. Шеремет А.Д. Методика фінансового аналізу / А.Д. Шеремет, Р.С. Сайфулин, Е.В. Ненашев. – М. : ИНФРА-М, 2005. – 301 с.
36. Савицька Г.В. Аналіз господарської діяльності підприємства / Г.В. Савицька. – 5-е вид. – Мінськ : ТОВ «Нове знання», 2001. – 688 с.
37. Кащена Н.Б. Методика економічного аналізу: сутність та елементи / Н.Б. Кащена, О.В. Цуканова, Н.М. Гаркуша // Економічна стратегія і перспективи розвитку сфери торгівлі та послуг. – 2014. – Вип. 1. – С. 40–51.
38. Смит А. Исследование о природе и причинах богатства народов / А.Смит ; пер. с англ.; предисл. В.С. Афанасьева. – М. : Эксмо, 2007. – С. 77.
39. Рішення НКЦПФР «Про затвердження Положення про розкриття інформації емітентами цінних паперів» : станом на 03 грудня 2013 : № 2826 // Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку. – 2013 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z2180-13>.
40. Ковалев В.В. Финансовый анализ: методы и процедуры / В.В. Ковалев. – М., 2006. – С. 374.
41. Богданович О.Г. Аналіз ефективності діяльності підприємства на засадах узгодження інтересів груп економічного впливу / О.Г. Богданович // Маркетинг і менеджмент інновацій. – 2012. – № 1. – С. 25.
42. Гончаров В.И. Менеджмент / В.И. Гончаров. – Мн. : Мисанта, 2003. – 624 с.
43. Гринчук В.Г. Підвищення ефективності функціонування підприємств на принципах сучасного менеджменту / В.Г. Гринчук // Наукові праці КНТУ. Серія : Економічні науки. – 2010. – № 17. – С. 9.
44. Мейер М.В. Оценка эффективности бизнеса / М.В. Мейер, В.Маршал ; пер. с англ. А.О. Корсунский]. – М. : ООО«Вершина», 2004. – 272 с.

45. Дыбаль С.В. Финансовый анализ: теория и практика / С.В. Дыбаль. – изд. 2-е, дополн. и перераб. – СПб., 2006. – 304 с.

46. Козуб В.О. Формування системи моніторингу фінансових результатів підприємств торгівлі / В.О. Козуб // Бізнес Інформ. – 2013. – № 2. – С. 163–168.

47. Едророва В.Н. Система показателей мониторинга устойчивости региональной финансовой системы / В.Н. Едророва, А.А. Кавинов // Финансы и кредит. – 2005. – № 19. – С. 4–12.

48. Гайбура Ю.А. Фінансове прогнозування як елемент управління фінансовими ресурсами підприємства / Ю.А. Гайбура, Л.А. Загнітно // Економіка і суспільство. - 2017. - № 9. - С. 968–974.

49. Стецюк П.А. Теорія та практика управління фінансовими ресурсами сільськогосподарських підприємств: монографія / П.А. Стецюк. – К.: ННЦАЕ, 2008. – 386 с.

50. Партій Г.О. Фінанси підприємства: навч. посіб. / Г.О. Патрій, А.Г. Загородній. – Л.: ЛБІ НБУ, 2003. – 132с

51. Гриньова В.М. Фінанси підприємств: навч. посібник / В.М. Гриньова та інші; – К.: Знання-Прес, 2004. – 432 с.

52. Зінь Е.А. Планування діяльності підприємства: навч. посібник / Е.А. Зінь, М.О. Турченко. – К.: ВД "Професіонал", 2004. – 320 с.

53. Теличко Р.К. Фінансове планування на малих та середніх підприємствах / Р.К. Теличко // Фінанси України. – 2007. – № 8. - С. 14-16.

54. Гетьман О.О. Обґрунтування вибору методів фінансового планування для сільськогосподарських підприємств / О.О. Гетьман, Т. В. Дудкіна // Таврійський науковий вісник. – 2015. - № 90. – С. 202- 209.

55. Дудкіна Т. В. Напрями модернізації фінансового планування сільськогосподарських підприємств / Т.В. Дудкіна // Агросвіт. - 2019. - № 17. - С. 62–69.

56. Бочаров В.В. Корпоративные финансы: учебное пособие / В.В. Бочаров, В.Е. Леонтьев. – СПб.: Питер, 2004. – 592 с.

57. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 41 (МСБО 41). Сільське господарство (п. 5), 01.01.2012, [Електронний ресурс], Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/929_027 (Дата звернення: 19.04.2020).

58. Ковальчук М.І. Економічний аналіз у сільському господарстві: Навч.-метод. посібн. для самост. вивч. дисципліни / М.І. Ковальчук. – К.: КНЕУ, 2002. – С. 52-56.

59. Економічний аналіз: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів спеціальності 7.050106 «Облік і аудит». За ред. проф. Ф.Ф. Бутинця. – Житомир: ПП «Рута». 2003. – 680 с.

60. Васильева Л.С. Финансовый анализ : учебник / Л.С. Васильева, М.В. Петровская. – М.: КНОРУС, 2005. – 544 с.

61. Соляник Л.Г. Оборотні засоби промислового підприємства: оптимізація управління: монографія / Л.Г. Соляник; за ред. О.С. Галушко; М-во освіти і науки України, Нац. гірн. ун-т. – Д.: НГУ, 2009. – 239 с.

62. Гоголь Т.А. Особливості методики фінансового аналізу підприємств малого бізнесу / Т.А. Гоголь // Вісник ЧДТУ. – 2013. - №2 (66). – С. 386-393.

63. Азаренкова Г. М. Фінанси підприємств : навч. посібник [для самост. вивч. дисципліни]. / Г. М. Азаренкова, Т. М. Журавель, Р. М. Михайленко. - 3-те вид., виправл. і доп. - К. : Знання-Прес, 2009. - 299 с.

64. Зельдіна О.Р. Спеціальний режим господарювання : Навчальний посібник для студ. вищ. навч. закладів / О. Р. Зельдіна ; М-во освіти і науки України, Донецький нац. ун-т. - К. : Центр навчальної літератури, 2010. - 112 с.

65. Слуцкий Л.Н. Курс МБА по прогнозированию в бизнесе / Л.Н. Слуцкий. - М.: Альпина Бизнес Букс, 2006. – 227 с.

66. Орлова И.В. Экономико-математические методы и модели: компьютерное моделирование: Учеб. пособие. / И.В. Орлова, В.А. Половников – М.: Вузовский учебник, 2007. – 365 с.

67. Навчальний посібник до практичних занять дисципліни «Менеджмент на транспорті» напряму підготовки 6.030601 «Менеджмент» / уклад. Панкова Л.І. – Донецьк: ДонІЗТ, 2013. – 71с.

68. Свінцицька О.М. Планування діяльності підприємства : навч. посіб. / Свінцицька О.М. – К. : Видво Європ. ун-ту, 2009. – 232 с.

69. Пашута М.Т. Прогнозування та програмування економічного та соціального розвитку: навч. посіб. / М.Т. Пашута. – К.: Центр навч. літ-ри, 2005. – 408 с.

70. Экономико-математические методы и прикладные модели: учебник для бакалавров / В.В. Федосеев, А.Н. Гармаш, И.В. Орлова. – М: Юрайт, 2012. – 328 с.

71. Кравченко О.О. Прогнозування прибутку підприємства в умовах нестабільної економіки // О.О. Кравченко, Н. Кутя // Міжнародний науковий журнал «Інтернаука». Серія: «Економічні науки». – 2017. - №1(1). – С. 7-11.

72. Долгіх А. О. Знаходження оптимальних значень параметрів адаптивних моделей прогнозування часових рядів з використанням генетичного алгоритму / А. О. Долгіх, О. І. Білобородько, О. Г. Байбуз // Актуальні проблеми автоматизації та інформаційних технологій. - 2016. - Т. 20. - С. 11-22.

73. Бригхем Е. Финансовый менеджмент: Полный курс: в 2-х т. / Е. Бригхем, Л. Гапенски : Пер. с англ. Под ред. В.В. Ковалева СПб.: Экономическая школа 1998.Т. 2.- 669с.

74. Грачова Р. Як визначити реальний фінансово-майновий стан свого підприємства / Р. Грачова // Дебет-Кредит. - 2000. - № 34. - С. 18–27.

75. Коробов М. Я. Фінансово-економічний аналіз підприємств / М. Я. Коробов. - К., 2000. - 378 с.

76. Бланк І. А. Основи фінансового менеджменту / І. А. Бланк. - К., 1999. – 512 с.

77. Обушак Т. Сутність фінансового стану підприємства / Т. Обушак // Актуальні проблеми економіки. - 2016. - № 9. - С. 92-100.

78. Масюк Ю.В. Фінансовий стан сільськогосподарського підприємства та напрями його покращення // Ю.В. Масюк, А.А. Мкртчян // Агросвіт. – 2019. - №21. – С. 82-85.

79. Лисенко Ю. М. Валютно-фінансовий механізм зовнішньоекономічної діяльності: Навч. посібник. - К., 2005. - С. 179.

80. Руденко Л. В. Розрахункові та кредитні операції у зовнішньоекономічній діяльності підприємства: Підручник. - К., 2002. - С. 258.

ДОДАТОК А

Додаток 1
до Національного положення (стандарту)
бухгалтерського обліку 25
«Спрощена фінансова звітність»
(пункт 5 розділу I)

Фінансова звітність малого підприємства

		КОДИ
Дата (рік, місяць, число)		01
Підприємство <u>СТОВ "ГОНЧАРОВО"</u>	за ЄДРПОУ	30852094
Територія _____	за КОАТУУ	321881001
Організаційно-правова форма господарювання <u>ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ</u>	за КОПФГ	230
Вид економічної діяльності <u>Вирощування зернових культур (крім рису), бобових культур і насіння олійних культур</u>	за КВЕД	01.11
Середня кількість працівників, осіб <u>165</u>		
Одиниця виміру: тис.грн з одним десятковим знаком		

Адреса, телефон 53130, Україна, Дніпропетровська область,
Софіївський р-н., с. Водяне, вулиця Гончарова, буд. 42

1. Баланс на 31.12. 2017 р. Форма № 1-м

Код за ДКУД

1801006

Актив	Код рядка	На початок звітнього року	На кінець звітнього періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи	1000		
Нематеріальні активи	1000		
Первісна вартість	1001		
Накопичена амортизація	1002	()	()
Незавершені капітальні інвестиції	1005		
Основні засоби:	1010	6250,0	5610,0
первісна вартість	1011	11650,0	11650,0
знос	1012	(5400,0)	(6020,0)
Довгострокові біологічні активи	1020		
Довгострокові фінансові інвестиції	1030	7770,0	7822,0
Інші необоротні активи	1090		
Усього за розділом I	1095	14020,0	13432,0
II. Оборотні активи			
Запаси:	1100	1088,6	2092,4
у тому числі готова продукція	1103	262,0	172,0

Поточні біологічні активи	1110	1194,3	819,6
Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги	1125	4487,4	8756,0
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	1135	8,0	58,4
у тому числі з податку на прибуток	1136		
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	35527,0	91456,0
Поточні фінансові інвестиції	1160	1979,0	1979,0
Гроші та їх еквіваленти	1165	9,8	2996,3
Витрати майбутніх періодів	1170		
Інші оборотні активи	1190	707,4	958,8
Усього за розділом II	1195	45001,5	109116,5
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200		
Баланс	1300	59021,5	122548,5

Пасив	Код рядка	На початок звітного року	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	9347,8	9347,8
Додатковий капітал	1410		
Резервний капітал	1415	252,2	252,2
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	7622,0	17124,0
Неоплачений капітал	1425	()	()
Усього за розділом I	1495	17222,0	26724,0
II. Довгострокові зобов'язання, цільове фінансування та забезпечення	1595	91,5	0,0
III. Поточні зобов'язання			
Короткострокові кредити банків	1600	8200,0	6004,0
Поточна кредиторська заборгованість за: довгостроковими зобов'язаннями	1610		
товари, роботи, послуги	1615	3202	2700,3
розрахунками з бюджетом	1620	291,5	70,2
у тому числі з податку на прибуток	1621		
розрахунками зі страхування	1625	4,0	15,0
розрахунками з оплати праці	1630	10,5	35,0
Доходи майбутніх періодів	1665		
Інші поточні зобов'язання	1690	30000,0	87000,0
Усього за розділом III	1695	41708,0	95824,5
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700		
Баланс	1900	59021,5	122548,5

**2. Звіт про фінансові результати
за Рік 2017 р.**

Форма № 2-м
Код за ДКУД

1801007

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	16647,2	9452,0
Інші операційні доходи	2120	3149,2	4100,2
Інші доходи	2240	93,6	75,5
Разом доходи (2000 + 2120 + 2240)	2280	19890,0	13627,7
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(6704,4)	(5804,2)
Інші операційні витрати	2180	(781,6)	(567,0)
Інші витрати	2270	(2902,0)	(2213,5)
Разом витрати (2050 + 2180 + 2270)	2285	(10388)	(8584,7)
Фінансовий результат до оподаткування (2280 - 2285)	2290	9502	5043
Податок на прибуток	2300	()	()
Чистий прибуток (збиток) (2290 - 2300)	2350	9502	5043

Керівник

(підпис)

Антоневський Владислав

Юрійвич

(ініціали, прізвище)

Головний бухгалтер

(підпис)

Зубко Наталья Володимирівна

(ініціали, прізвище)

Додаток 1
до Національного положення (стандарту)
бухгалтерського обліку 25
«Спрощена фінансова звітність»
(пункт 5 розділу I)

**Фінансова звітність
малого підприємства**

Дата (рік, місяць, число) _____
Підприємство СТОВ "ГОНЧАРОВО" _____ за ЄДРПОУ _____
Територія _____ за КОАТУУ _____
Організаційно-правова форма господарювання ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ за КОПФГ _____
ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ _____
Вид економічної діяльності Вирощування зернових культур за КВЕД _____
(крім рису), бобових культур і насіння олійних культур _____
Середня кількість працівників, осіб 168 _____
Одиниця виміру: тис.грн з одним десятковим знаком

КОДИ	
	01
30852094	
321881001	
230	
01.11	

Адреса, телефон 53130, Україна, Дніпропетровська область,
Софіївський р-н., с. Водяне, вулиця Гончарова, буд. 42

1. Баланс на 31.12. 2018 р.
Форма № 1-м

Код за ДКУД

1801006

Актив	Код рядка	На початок звітного року	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи	1000		
Нематеріальні активи	1000		
Первісна вартість	1001		
Накопичена амортизація	1002	()	()
Незавершені капітальні інвестиції	1005		
Основні засоби:	1010	5610,0	5710,0
первісна вартість	1011	11650,0	12410,0
знос	1012	(6020,0)	(6700,0)
Довгострокові біологічні активи	1020		
Довгострокові фінансові інвестиції	1030	7822,0	7822,0
Інші необоротні активи	1090		
Усього за розділом I	1095	13432,0	13532,0
II. Оборотні активи			
Запаси:	1100	2092,4	1589,8

у тому числі готова продукція	1103	172,0	271,4
Поточні біологічні активи	1110	819,6	907,6
Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги	1125	8756,0	5439,7
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	1135	58,4	48,4
у тому числі з податку на прибуток	1136		
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	91456,0	72680,0
Поточні фінансові інвестиції	1160	1979,0	1995,0
Гроші та їх еквіваленти	1165	2996,3	297,9
Витрати майбутніх періодів	1170		
Інші оборотні активи	1190	958,8	1338,2
Усього за розділом II	1195	109116,5	84296,6
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200		
Баланс	1300	122548,5	97828,6

Пасив	Код рядка	На початок звітного року	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	9347,8	9347,8
Додатковий капітал	1410		
Резервний капітал	1415	252,2	255,0
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	17124,0	28958,0
Неоплачений капітал	1425	()	()
Усього за розділом I	1495	26724,0	38560,8
II. Довгострокові зобов'язання, цільове фінансування та забезпечення	1595	0,0	0,0
III. Поточні зобов'язання			
Короткострокові кредити банків	1600	6004,0	0,0
Поточна кредиторська заборгованість за: довгостроковими зобов'язаннями	1610		
товари, роботи, послуги	1615	2700,3	538,8
розрахунками з бюджетом	1620	70,2	127,4
у тому числі з податку на прибуток	1621		
розрахунками зі страхування	1625	15,0	8,8
розрахунками з оплати праці	1630	35,0	15,2
Доходи майбутніх періодів	1665		
Інші поточні зобов'язання	1690	87000,0	58577,6
Усього за розділом III	1695	95824,5	59267,8
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700		
Баланс	1900	122548,5	97828,6

**2. Звіт про фінансові результати
за Рік 2018 р.**

Форма № 2-м
Код за ДКУД

1801007

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	18000,5	16647,2
Інші операційні доходи	2120	6500,1	3149,2
Інші доходи	2240	340,4	93,6
Разом доходи (2000 + 2120 + 2240)	2280	24841,0	19890,0
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(9702,0)	(6704,4)
Інші операційні витрати	2180	(1101,0)	(781,6)
Інші витрати	2270	(2204,0)	(2902,0)
Разом витрати (2050 + 2180 + 2270)	2285	(13007)	(10388)
Фінансовий результат до оподаткування (2280 - 2285)	2290	11834	9502
Податок на прибуток	2300	()	()
Чистий прибуток (збиток) (2290 - 2300)	2350	11834	9502

Керівник

(підпис)

Антоневський Владислав

Юрійвич

(ініціали, прізвище)

Головний бухгалтер

(підпис)

Зубко Наталія Володимирівна

(ініціали, прізвище)

Додаток 1
до Національного положення (стандарту)
бухгалтерського обліку 25
«Спрощена фінансова звітність»
(пункт 5 розділу I)

**Фінансова звітність
малого підприємства**

		КОДИ	
Дата (рік, місяць, число)			01
Підприємство	___ СТОВ "ГОНЧАРОВО" _____	за ЄДРПОУ	30852094
Територія	_____	за КОАТУУ	321881001
Організаційно-правова форма господарювання	___ ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ _____	за КОПФГ	230
Вид економічної діяльності	_ Вирощування зернових культур (крім рису), бобових культур і насіння олійних культур _____	за КВЕД	01.11
Середня кількість працівників, осіб	___ 172 _____		
Одиниця виміру:	тис.грн з одним десятковим знаком		

Адреса, телефон 53130, Україна, Дніпропетровська область,
Софіївський р-н., с. Водяне, вулиця Гончарова, буд. 42

**1. Баланс на 31.12. 2019 р.
Форма № 1-м**

Код за ДКУД

1801006

Актив	Код рядка	На початок звітнього року	На кінець звітнього періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи	1000		
Нематеріальні активи	1000		
Первісна вартість	1001		
Накопичена амортизація	1002	()	()
Незавершені капітальні інвестиції	1005		
Основні засоби:	1010	5710,0	7230,0
первісна вартість	1011	12410,0	15830,0
знос	1012	(6700,0)	(8600,0)
Довгострокові біологічні активи	1020		
Довгострокові фінансові інвестиції	1030	7822,0	7800,0
Інші необоротні активи	1090		
Усього за розділом I	1095	13532,0	15030,0
II. Оборотні активи			
Запаси:	1100	1589,8	1692,4

у тому числі готова продукція	1103	271,4	6,8
Поточні біологічні активи	1110	907,6	3075,5
Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги	1125	5439,7	19542,3
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	1135	48,4	6,6
у тому числі з податку на прибуток	1136		
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	72680,0	73000,0
Поточні фінансові інвестиції	1160	1995,0	1981,3
Гроші та їх еквіваленти	1165	297,9	3092,4
Витрати майбутніх періодів	1170		
Інші оборотні активи	1190	1338,2	1547,5
Усього за розділом II	1195	84296,6	103938,0
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200		
Баланс	1300	97828,6	118968,0

Пасив	Код рядка	На початок звітного року	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	9347,8	9347,8
Додатковий капітал	1410		
Резервний капітал	1415	255,0	260,0
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	28958,0	33260,0
Неоплачений капітал	1425	()	()
Усього за розділом I	1495	38560,8	42867,8
II. Довгострокові зобов'язання, цільове фінансування та забезпечення	1595	0,0	0,0
III. Поточні зобов'язання			
Короткострокові кредити банків	1600	0,0	0,0
Поточна кредиторська заборгованість за: довгостроковими зобов'язаннями	1610		
товари, роботи, послуги	1615	538,8	3092,6
розрахунками з бюджетом	1620	127,4	647,9
у тому числі з податку на прибуток	1621		
розрахунками зі страхування	1625	8,8	7,8
розрахунками з оплати праці	1630	15,2	14,1
Доходи майбутніх періодів	1665		
Інші поточні зобов'язання	1690	58577,6	72337,8
Усього за розділом III	1695	59267,8	76100,2
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700		
Баланс	1900	97828,6	118968,0

**2. Звіт про фінансові результати
за Рік 2019 р.**

Форма № 2-м
Код за ДКУД

1801007

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	18011,0	18000,5
Інші операційні доходи	2120	460,6	6500,1
Інші доходи	2240	360,4	340,4
Разом доходи (2000 + 2120 + 2240)	2280	18832,0	24841,0
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(12523,5)	(9702,0)
Інші операційні витрати	2180	(1984,2)	(1101,0)
Інші витрати	2270	(22,3)	(2204,0)
Разом витрати (2050 + 2180 + 2270)	2285	(14530)	(13007)
Фінансовий результат до оподаткування (2280 - 2285)	2290	4302	11834
Податок на прибуток	2300	()	()
Чистий прибуток (збиток) (2290 - 2300)	2350	4302	11834

Керівник

(підпис)

Антоневський Владислав

Юрійвич

(ініціали, прізвище)

Головний бухгалтер

(підпис)

Зубко Наталія Володимирівна

(ініціали, прізвище)

ВЫВОД ИТОГОВ

<i>Регрессионная статистика</i>	
Множественный R	0,91188
R-квадрат	0,831524
Нормированный R-квадрат	0,814677
Стандартная ошибка	1778,639
Наблюдения	12

Дисперсионный анализ

	<i>df</i>	<i>SS</i>	<i>MS</i>	<i>F</i>	<i>Значимость F</i>
Регрессия	1	1,56E+08	1,56E+08	49,35578	3,6E-05
Остаток	10	31635550	3163555		
Итого	11	1,88E+08			

	<i>Коэффициенты</i>	<i>Стандартная ошибка</i>	<i>t-статистика</i>	<i>P-Значение</i>	<i>Нижние 95%</i>	<i>Верхние 95%</i>	<i>Нижние 95,0%</i>	<i>Верхние 95,0%</i>
Y-пересечение	5202,265	1094,676	4,752332	0,000777	2763,174	7641,356	2763,174	7641,356
t	1044,934	148,7372	7,025367	3,6E-05	713,5264	1376,341	713,5264	1376,341

Рис. Б.1. Протокол виконання регресійного аналізу (виручка від реалізації продукції)

ВЫВОД ИТОГОВ

<i>Регрессионная статистика</i>	
Множественный R	0,908702
R-квадрат	0,825739
Нормированный R-квадрат	0,808313
Стандартная ошибка	1217,945
Наблюдения	12

<i>Дисперсионный анализ</i>					
	<i>df</i>	<i>SS</i>	<i>MS</i>	<i>F</i>	<i>Значимость F</i>
Регрессия	1	70290884	70290884	47,38529	4,28E-05
Остаток	10	14833904	1483390		
Итого	11	85124788			

	<i>Коэффициенты</i>	<i>Стандартная ошибка</i>	<i>t-статистика</i>	<i>P-Значение</i>	<i>Нижние 95%</i>	<i>Верхние 95%</i>	<i>Нижние 95,0%</i>	<i>Верхние 95,0%</i>
Y-пересечение	1534,242	749,5934	2,046766	0,067875	-135,956	3204,441	-135,956	3204,441
t	701,1024	101,8497	6,883697	4,28E-05	474,1672	928,0377	474,1672	928,0377

Рис. В.1. Протокол виконання регресійного аналізу (собівартість реалізованої продукції)

№ _____ від «___» _____ 20 р

Ректорові Національного
ТУ «Дніпровська
політехніка»
академіку НАН України
професору Півняку Г.Г.

ЗАМОВЛЕННЯ
на виконання кваліфікаційної роботи

Просимо Вас надати можливість студентці групи 072-17ск-1 фінансово-економічного факультету Навчально-наукового Інституту економіки НТУ «Дніпровська політехніка» за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» Смагіній Дар'ї Олександрівні виконати кваліфікаційну роботу на тему: «Планування показників фінансово-господарської діяльності підприємства (на прикладі СТОВ «Гончарово»)» з використанням обліково-економічної інформації підприємства.

Тема роботи є актуальною для даного підприємства, тому що завдання, поставлені в роботі, вирішують реальні проблеми підприємства і можуть бути використані з метою підвищення результативності та ефективності його діяльності.

Фінансово-економічна інформація, передана СТОВ «Гончарово» для виконання кваліфікаційної роботи, підпадає під дію внутрішнього «Положення про комерційну таємницю» та не підлягає оприлюдненню.

Головний бухгалтер
СТОВ «Гончарово»

Н.В. Зубко

№ _____ от «__» _____ 2020 р.

РЕЦЕНЗІЯ

на кваліфікаційну роботу студентки Національного технічного університету «Дніпровська політехніка» фінансово-економічного факультету Навчально-наукового Інституту економіки за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» на тему «Планування показників фінансово-господарської діяльності підприємства (на прикладі СТОВ «Гончарово» Смагіної Дар'ї Олександрівни

У системі управління підприємствами обґрунтування фінансових показників, здійснених фінансових операцій і результативність багатьох управлінських рішень досягається з урахуванням результатів фінансового прогнозування та планування.

Теоретичне значення результатів роботи полягає у визначенні специфічних ознак фінансового планування та дослідженні його методів.

Практична цінність висновків полягає у визначенні найбільш точного методу планування валового прибутку із двох запропонованих методів в роботі (метод найменших квадратів, метод Брауна).

За результатами планування валового прибутку було визначено, що більш точним методом планування для СТОВ «Гончарово» є метод найменших квадратів.

Пропозиції дипломної роботи щодо планування фінансових показників СТОВ «Гончарово» та напрямків удосконалення його діяльності розглянуті керівництвом підприємства і прийняті до реалізації.

Кваліфікаційна робота рекомендується до захисту та присвоєння її автору ступеня «бакалавр» за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» з оцінкою «відмінно».

Головний бухгалтер
СТОВ «Гончарово»

Н.В. Зубко

ВІДЗИВ

на кваліфікаційну роботу студентки групи 072-17ск-1 Смагіної Дар'ї Олександрівни на тему «Планування показників фінансово-господарської діяльності підприємства (на прикладі СТОВ «Гончарово»)» представленої для присвоєння ступня «бакалавр» кваліфікації «бакалавр фінансів, банківської справи та страхування» за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

1. Мета кваліфікаційної роботи – визначення та обґрунтування найкращого методу планування показників фінансово-господарської діяльності підприємства.

2. Обрана тема актуальна через те, що при відсутності планових розрахунків фінансових показників, підприємство не може оперативного контролювати свої доходи і видатки та своєчасно приймати необхідні рішення.

3. Тема дипломної роботи безпосередньо пов'язана з об'єктом діяльності бакалавра зі спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» – фінансовим аналізом діяльності та планування фінансових показників підприємств.

4. Задачі дипломної роботи відповідають вимогам освітньо-кваліфікаційної характеристики.

5. Автором визначено найкращий метод планування фінансових показників діяльності для досліджуемого підприємства.

6. Робота з керівником кваліфікаційної роботи вважається доброю. Практичне значення результатів дипломної роботи полягає у рекомендаціях щодо найкращого з розглянутих методів планування фінансових показників, які можуть бути застосовані у подальшій діяльності СТОВ «Гончарово».

7. Самостійність виконання завдань дипломної роботи хороша.

8. Виконання презентації. Презентація віддзеркалює основні положення кваліфікаційної роботи.

9. Дотримання стандартів. Оформлення пояснювальної записки виконано у відповідності зі стандартами ЄСКД.

10. Робота Смагіної Д.О. виконана на замовлення підприємства та отримала позитивну оцінку його керівництва.

Таким чином констатуємо, що кваліфікаційна робота Смагіної Дар'ї Олександрівни рекомендується до захисту з оцінкою 77 балів.

Науковий керівник
кваліфікаційної роботи бакалавра
к.е.н., доц. кафедри ЕА і Ф

Цуркан І.М.

